

UNIVERSITETI I EVROPËS JUGLINDORE
УНИВЕРЗИТЕТ НА ЈУГОИСТОЧНА ЕВРОПА
SOUTH EAST EUROPEAN UNIVERSITY

FAKULTETI I DREJTËSISË

ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ

FACULTY OF LAW

STUDIMET PASDIPLOMIKE – CIKLI I DYTË

DREJTIMI: E DREJTA PENALE

**TEMA: “ROLI I PROKURORISË PËR VEPRA PENALE TË KRIMIT TE ORGANIZUAR DHE
KORRUPSIONIT NË RMV PËR PERIUDHËN 2015-2022”**

KANDIDATI :

IDRIZ IDRIZI

MENTOR:

PROF.DR BESA ARIFI

Tetovë, 2023

UNIVERSITETI I EVROPËS JUGLINDORE
УНИВЕРЗИТЕТ НА ЈУГОИСТОЧНА ЕВРОПА
SOUTH EAST EUROPEAN UNIVERSITY

FAKULTETI I DREJTËSISË

ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ

FACULTY OF LAW

STUDIMET PASDIPLOMIKE – CIKLI I DYTË

DREJTIMI: E DREJTA PENALE

**TEMA: “ROLI I PROKURORISË PËR VEPRA PENALE TË KRIMIT TE ORGANIZUAR DHE
KORRUPSIONIT NË RMV PËR PERIUDHËN 2015-2022”**

Idriz IDRIZI

Tetovë, 2023

DEKLARATË MBI ORIGINALITETIN E PUNIMIT

“Vërtetoj se unë **Idriz IDRIZI**, jam autori original i këtij punimi”

“ Universitetit i barten të drejtat autoriale të punimit, për përdorim për qëllime edukative-arsimore dhe hulumtuese”.

KANDIDATI:

Idriz IDRIZI

Falënderime dhe Mirënjohje

Drejtësinë e kam pas dëshirë që në moshë të vogël, të isha jurist, pikërisht Prokuror ka qenë një dëshirë e madhe, e sot falënderoj Zotin që ma mundësoi ta jetësoj këtë ëndërr të madhe. Ndjem i lumtur dhe me fat që në realizimin e këtij punimi bashkëpunova me mentoren time, prof. dr. Besa Arifi, e cila më ofroi ndihmë dhe mbështetje prej fillimit të këtij rrugëtimi e deri në përfundimin e të njëjtit. Mirënjohëse dhe falënderuese edhe për anëtarët e komisionit për vlerësimin e punimit prof.dr Ismail Zejneli, dhe doc.dr Vedije Ratkoceri si dhe të gjithë profesorët dhe profesoret e fakultetit Juridik për të gjitha leksionet të cilat do të më shërbejnë gjatë gjithë jetës.

Sot përulëm para familjes time, faleminderit që besuat në mua, më përkrahët, më motivuat dhe sakrifikuat që sot ta shijoj këtë sukses bashkë me ju. Ky punim u dedikohet juve, Babait tim Shevalit që e kam hero, shembull jete dhe Proffesor jete në çdo hap që marr, e që më ka ndihmuar shumë në realizimin e këtij punimi, e gjithë te tjerëve për keshillat dhe idete e tyre iu Faleminderohem shumë

Ju premtoj se ky është vetëm fillimi i sukseseve të mia.

I juaji, Idrizi.

ABSTRAKT

Lëndë shqyrtimi dhe hulumtimi në këtë punim do të jetë dukuria e korrupsionit në Republikën e Maqedonise së Veriut, format dhe shkaqet e paraqitjes së saj në shoqërinë e saj gjatë periudhës kohore 2015 – 2022, si dhe masat që duhet të ndërmerren me qëllim të parandalimit dhe luftimit të këtij lloji të kriminalitetit.

Për këtë temë jam përcaktuar nga fakti se korrupsioni në përgjithësi paraqet një dukuri të rrezikshme kriminale si për shoqërinë, ashtu edhe për çdo shoqëri tjetër. Pra, sot nuk ka asnjë shtet i cili nuk është i atakuar nga dukuria e korrupsionit, dallimi qëndron vetëm në format dhe shkaqet e paraqitjes së saj. Prandaj, tema e cila është objekt hulumtimi do të trajtohet duke u bazuar në koncepte teorike dhe praktike të zbatimit të dispozitave ligjore të fushës penale, administrative dhe të faktorëve kriminogjen që ndikojnë në shfaqjen e kësaj dukurie kriminale.

Kur kemi parasysh faktin se Republika e Maqedonise së Veriut është duke kaluar në fazat e saja të zhvillimit të Ekonomisë dhe kriza ekonomike, ajo si e tillë është duke u ballafaquar me të madhe me dukurinë e korrupsionit, e cila thuaja është e përhapur në të gjitha poret e jetës. Prandaj, ekziston një bindje në opinionin publik dhe tek akteret e ndryshëm në sistemin e drejtësisë (gjyqtarë, prokurorë, avokatë, struktura policore, etj.) se mjaftë beteja ndaj korrupsionit “kanë humbur” dhe shumë vështirë është të fitohet lufta kundër saj, si pasojë e mos përkrahjes politike në njërin anë dhe në anën tjetër se nuk janë duke u aplikuar metodat adekuate dhe efikase për parandalimin dhe luftimin e korrupsionit në sistemin juridik, ekonomik dhe shoqëror në Maqedoninë e Veriut.

Fjalët kyçe: kriminaliteti, korrupsioni, zyrtarët e korruptuar, korrupsion i organizuar, roli i prokurorisë për ndalimin e korrupsionit.

АБСТРАКТ

Предмет на испитување и истражување во овој труд ќе биде феноменот на корупцијата во Република Северна Македонија, формите и причините за нејзиното појавување во нејзиното општество во периодот 2015 - 2022 година, како и мерките што треба да се преземат со цел спречување и борба против овој вид криминал.

За оваа тема ме определува фактот дека корупцијата генерално претставува опасна криминална појава и за општеството и за секое друго општество. Значи, денес не постои држава која не е нападната од феноменот на корупцијата, разликата е само во формите и причините за нејзиното појавување. Оттука, темата која е предмет на истражувањето ќе се третира врз основа на теоретски и практични концепти за имплементација на законските одредби на кривичните, административните и криминогените фактори кои влијаат на појавата на оваа криминална појава.

Кога ќе се земе во предвид фактот дека Република Северна Македонија минува низ нејзините економски развојни фази и економската криза, таа како таква се соочува со феноменот на корупција, кој е речиси распространет во сите пори на животот. Затоа, во јавното мислење и меѓу различните актери во правосудниот систем (судии, обвинители, адвокати, полициски структури итн.) постои убедување дека многу битки против корупцијата „се изгубени“ и дека е многу тешко да се победи борба против неа, како последица на недостатокот на политичка поддршка од една страна, а од друга страна неприменувањето на соодветни и ефикасни методи за спречување и борба против корупцијата во правниот, економскиот и социјалниот систем во Северна Македонија.

Përmbajtja

DEKLARATË MBI ORIGINALITETIN E PUNIMIT	3
Falënderime dhe Mirënjohje	4
ABSTRAKT	5
АБСТРАКТ	6
Përmbajtja.....	7
Lista e grafikoneve	9
HYRJE	10
KAPITULLI 1.	14
1.1 Historiku i krimit të organizuar dhe korrupsionit.....	14
1.2 Përkufizimi ndërkombëtar i nocionit të krimit të organizuar.....	15
1.2.1 Dëmet e shkaktuara nga krimi i organizuar	17
1.3 Përkufizimi ndërkombëtar i nocionit korrupsion.....	19
1.3.1 Korrupsioni nga perspektiva e filozofëve, sociologëve, shkencëtarëve politikë dhe ekonomistëve.....	21
1.3.2 Efektet e korrupsionit	22
KAPITULLI 2	24
2.1 Historiku i Prokurorisë Publike në RMV	24
2.1.1 Periudha 1946-1954.....	24
2.1.2 Periudha 1954-1963.....	25
2.1.3 Periudha 1963-1974.....	26
2.1.4 Periudha 1974-1991.....	26
2.1.5 Periudha 1991-2005.....	27
2.2 Roli dhe pozita e Prokurorisë Publike	27
2.2.1 Të drejtat dhe përgjegjësitë e prokurorëve publik.....	29
2.3 Roli i prokurorit në procedimin paraprak	32
2.3.1 Procedura parahetimore	33
2.3.2 Procedura hetimore.....	34
2.4 Aktakuza dhe kundërshtimi i aktakuzës.....	36

KAPITULLI 3	38
3.1 Metodologjia e hulumtimit.....	38
3.2 Qëllimet e hulumtimit.....	39
3.3 Hipotezat e hulumtimit.....	40
3.4 Rëndësia e punimit	40
KAPITULLI 4	42
4.1 Vëzhgimi i procedurave gjyqësore në fushën e krimit të organizuar dhe korrupsionit në RMV.....	42
4.2 Kushtet e mbajtjes së seancës	46
4.3 E drejta për avokat mbrojtës	49
4.4 Masat për sigurimin e pranisë së të akuzuarit.....	50
4.5 Këshillat mbi të drejtat e të pandehurve.....	57
4.6 Zbatimi i pranimi të fajta	59
KAPITULLI 5	61
5.1 Akuza dhe raste të ndryshme që rrjedhin nga prokuroria për ndjekjen e krimit të organizuar dhe korrupsionit	61
PËRFUNDIME DHE REKOMANDIME.....	67
Referencat	70

Lista e grafikoneve

Grafikoni 1 Numri i seancave gjyqësore në disa komuna në RMV	42
Grafikoni 2 Veprat penale më të theksuara	43
Grafikoni 3 Lëndet më të theksuara të korrupsionit dhe krimit të organizuar.....	44
Grafikoni 4 Mesatarja e moshës dhe niveli i arsimimit.....	45
Grafikoni 5 Niveli i pozitave institucionale.....	45
Grafikoni 6 Statistikat e shqyrtimeve të shtyra në lëndët me maturi penale, në të 4 zonat e apelit	47
Grafikoni 7 Shkaqet e shtyerjes së seancave	48
Grafikoni 8 E drejta për avokat mbrojtës.....	50
Grafikoni 9 Masat për sigurimin e pranisë së të akuzuarit	53
Grafikoni 10 Masat për sigurimin e pranisë	54
Grafikoni 11 Masat parandaluese	55

HYRJE

Që nga lindja e shoqërisë njerëzore, krimi si fenomen social dhe individual dhe rrënjët e tij kanë qenë objekt i vëmendjes së njerëzve. Që nga kohët e lashta, njerëzit janë përpjekur të shpjegojnë se çfarë dhe pse individë dhe grupe të caktuara bëjnë angazhime sjellje kriminale. Shpjegimet e njerëzve për shfaqjen e kësaj dukurie ndryshojnë, dhe shpeshherë shoqërohen me misticizëm dhe shpjegime irracionale e të padrejta. Këto metoda që lidhen me shkaqet e krimit varen nga shkalla e qytetërimit, orientimi ideologjik dhe përcaktimet profesionale, si dhe nga shkalla shkencore e autorëve që propozojnë këto metoda. Interesi publik për krimin është i përjetshëm, pasi të gjitha shoqëritë njerëzore përballen me këtë fenomen të rrezikshëm dhe vazhdimisht përpiqen ta parandalojnë atë. Përpjekjet për të luftuar krimin mund të shihen nga ndalimet apo tabutë e shoqërive më të hershme primitive deri te ligjet penale bashkëkohore që kriminalizojnë dhe kriminalizojnë shumë sjellje. Disa autorë me të drejtë kanë arritur në përfundimin se historia e qytetërimit është edhe histori e krimit, pasi historia njerëzore kalon nëpër ngjarje dhe epoka të shoqëruara me dhunë dhe krime të ndryshme. Për shkak të natyrës së tij shkatërruese, krimi gjithmonë shkakton frikë, pasiguri dhe frikë tek qytetarët duke rritur interesin për krimin. Prandaj, në të gjitha fazat e zhvillimit të shoqërisë njerëzore, njerëzit kanë treguar interes të veçantë për natyrën, shkaqet dhe dinamikën e zhvillimit të shoqërisë njerëzore (Pajaziti, 2017). Krimi dhe pasojat e tij shpesh tragjike dhe mënyrat për të parandaluar dhe ndëshkuar krimin. Misteri i krimit dhe dënimi i tij ka qenë objekt studimi nga shumë mendimtarë, filozofë, shkrimtarë dhe krijues të tjerë artistikë. Për krimin, për vrazhdësinë, mizorinë dhe çuditshmërinë, ato janë të ndërthurura, legjenda, dhe përralla nga popuj të ndryshëm të botës. Krimi dhe aktet e ndryshme kriminale në botën e sotme janë bërë temë e përditshme në mediat e shkruara dhe elektronike.

Programet e filmit, televizioni, videoklubet, faqet e internetit dhe repertorët e filmave janë të mbushura me tema dhe përmbajtje rreth krimeve të dhunshme, vrasjeve, sulmeve seksuale, rrëmbimeve, akteve të terrorizmit, grabitjeve, pornografisë, marrëdhënieve jashtëmartesore, skandaleve dhe sjelljeve dhe krimeve të tjera morbide. Përmbajtja e paraqitur shpesh është plot

me ngjarje dhe fotografi morbide dhe mizore, duke përcjellë mesazhe negative tek lexuesit dhe shikuesit, duke nxitur dhe nxitur (Vuković, 2003).

Zgjon emocione dhe instinkte të ulëta, veçanërisht të miturit dhe të rinjtë. Me kalimin e viteve, disa gazeta dhe revista me tirazh të lartë në Huangxiang kanë tërhequr vëmendjen e publikut me artikuj mbi rastet dhe incidentet më të çuditshme kriminale, çështjet e brendshme dhe skandalet. E lartë, duke synuar korrupsionin, duke synuar elitat politike dhe të biznesit, yjet e filmit, yjet kryesore të sportit dhe sjellje të tjera të paligjshme si abuzimi me drogën. Në këtë mënyrë, tema e krimit ekziston në çdo pore të jetës njerëzore në shoqërinë bashkëkohore. Për këtë, nuk mund të mos pyesim: Nga buron interesi dhe shqetësimi për këto pikëpamje dhe cili është racionaliteti dhe justifikimi i tij?

Etimologjia e fjalës korrupsion rrjedh nga fjala latine "corrumpere", e cila është sinonim i fjalëve "të shkatërrosh", "të shkatërrosh", "të dëmtosh", "të falsifikosh", "të japësh dhe të marrësh ryshfet", etj. Formimi i termit vjen nga ndërveprimi i fjalëve correi (që do të thotë pjesëmarrës të shumtë) dhe rrumpere (që do të thotë të shkatërrosh, dhunosh, etj.), duke krijuar kështu termin corrumpere, që do të thotë dy ose më shumë njerëz që marrin pjesë në një veprim, me synimi për të prishur zhvillimin normal të veprimtarisë. Në fjalorin shqip ekziston një përkufizim zhargon i korrupsionit, ato janë: ryshfeti, paligjshmëria, vjedhja, sabotimi, detyrimi i dikujt për të shkelur detyrat me dhurata, sjellje joetike etj. Mund të shihet se korrupsioni është një koncept shumë i gjerë (ASHSH, 1980).

Një ide e ngritur për origjinën e këtij fenomeni është se ai lindi me lindjen e transaksioneve të para midis njerëzve, por si koncept real lindi me lindjen dhe krijimin e makinerisë administrative të shtetit. Është po aq i vjetër sa vetë vendi. Kohët e fundit, fjala korrupsion, edhe pse një koncept i lashtë, është kthyer në një fjalë trendi. Njerëzit flasin për këtë problem kudo dhe e përshkruajnë atë si një problem me përmasa të fatkeqësive ekonomike dhe sociale në vendet e botës. Korrupsioni është një nga sfidat më të mëdha të kohës sonë dhe është një sfidë që duhet dhe mund të përballohet (Arangjelović & Martinova, 2017). Ne e pranojmë se korrupsioni, në shkallë të ndryshme, jo vetëm që kërcënon mjedisin, të drejtat e njeriut, institucionet demokratike dhe të drejtat dhe liritë themelore, por gjithashtu minon zhvillimin dhe thellon varfërinë për miliona njerëz në mbarë botën. Nëse lejohet të vazhdojë të nxisë qeverisjen irracionale, të motivuar më

shumë nga lakmia sesa nevojat e njerëzve dhe të pengojë zhvillimin e sektorit privat, edhe korrupsioni mund të mohojë nevojat më themelore të njeriut: "shpresën". Për fat të mirë, fokusi i botës në përmirësimin e qeverisjes dhe llogaridhënies, qoftë në sektorin publik apo privat, apo brenda organizatave jofitimprurëse vendase dhe ndërkombëtare, nuk ka qenë kurrë më i madh. Ekziston një marrëveshje e përhapur se rritja e transparencës jo vetëm që mund të arrijë nivele domethënëse të llogaridhënies, por edhe ta bëjë këtë brenda një modeli me kosto efektive (Makiaveli, 2018).

Të gjithë pranojnë gjithashtu se ndryshimet radikale dhe të qëndrueshme në qëndrime dhe praktika mund të arrihen vetëm duke shfrytëzuar energjinë e çdo pike në trekëndëshin e forcave shoqërore: shteti, sektori privat dhe shoqëria civile, dhe jo vetëm brenda shteteve, por edhe brenda vendi (Halili, 2005). E njëjta gjë është e vërtetë midis vendeve. Ekziston gjithashtu një njohje e thellë se përfitimet demokratike të dekadës së kaluar do të rrezikohen nëse shpërthimi i korrupsionit në mbarë botën nuk frenohet (Foucault, 2017).

Nëse një numër i madh njerëzish në demokracitë në zhvillim zhgënjehen me eksperimentin demokratik dhe fillojnë të dëshirojnë kohë më të sigurt, ka të ngjarë që mjetet e vjetra, të dështuara të provohen përsëri, duke zhytur më shumë njerëz në varfëri. 3 Duke adoptuar një koncept holistik dhe duke rritur ndërgjegjësimin e të gjithë aktorëve kryesorë në procesin e reformës kundër korrupsionit, një vend ose komunitet mund të përmirësojë aftësinë e tij për të kufizuar korrupsionin në nivele të menaxhueshme. Por asnjë nga këto nuk mund të zgjidhet pa udhëheqje të ndërgjegjshme dhe të përkushtuar politike, pa nivele të larta të ndërgjegjësimit dhe mbështetjes publike, pa një sektor privat proaktiv dhe të udhëhequr mirë dhe pa ndërhyrje gjyqësore efektive në luftë. Luftoni korrupsionin. Sot, korrupsioni ndodh hapur në administratën publike. Faktet për korrupsionin në administratën publike janë shumë reale dhe të matshme. Deri vonë, matja sistematike e korrupsionit në institucionet shtetërore konsiderohej e vështirë. Por tani ka disa institucione ndërkombëtare që masin statistikisht korrupsionin, si Banka Botërore, Organizata Botërore e Kërkimit të Krimit, Forumi Ekonomik Botëror, Transparency International (TI), etj. Ata kryejnë çdo vit anketa të rregullta për të matur nivelet kombëtare dhe ndërkombëtare të korrupsionit (Aras & Crowther, 2019).

Megjithatë, asnjë shoqëri nuk mund të shpresojë për të luftuar korrupsionin në këtë mënyrë e vlefshme nëse qytetari nuk ka as vullnet e as aftësi për të bërë ankim në rastet kur janë dëshmitarë të akteve të korrupsionit. Për të qenë të saktë, mekanizmi është një sistem i përgjegjshëm dhe i sigurt ankesash është në qendër të çdo strategjie qeverisjeje luftimi i korrupsionit, veçanërisht roli i gjyqësorit jetike në luftën kundër korrupsionit (Gashi, 2011).

KAPITULLI 1.

1.1 Historiku i krimit të organizuar dhe korrupsionit

Që nga lindja e shoqërisë njerëzore, krimi si fenomen social dhe individual dhe rrënjët e tij kanë qenë objekt i vëmendjes së njerëzve. Që nga kohët e lashta, njerëzit janë përpjekur të shpjegojnë se çfarë dhe pse individë dhe grupe të caktuara bëjnë angazhime kriminale.

Shpjegimet e njerëzve për shfaqjen e kësaj dukurie ndryshojnë, dhe shpeshherë shoqërohen me misticizëm dhe shpjegime irracionale e të padrejta. Këto metoda që lidhen me shkaqet e krimit varen nga shkalla e qytetërimit, orientimi ideologjik dhe përcaktimet profesionale, si dhe nga shkalla shkencore e autorëve që propozojnë këto metoda. Interesi publik për krimin është i përjetshëm, pasi të gjitha shoqëritë njerëzore luftojnë me të (Aristoteli, 2003).

Ky është një fenomen i rrezikshëm dhe po punohet që të mos ndodhë. Përpjekjet për të luftuar krimin mund të shihen nga ndalimet apo tabutë e shoqërive më të hershme primitive deri te ligjet penale bashkëkohore që dekriminalizojnë shumë sjellje. Disa autorë me të drejtë kanë arritur në përfundimin se historia e qytetërimit është edhe histori e krimit, pasi historia njerëzore kalon nëpër ngjarje dhe epoka të shoqëruara me dhunë dhe krime të ndryshme. Për shkak të natyrës së tij shkatërruese, krimi gjithmonë shkakton frikë, pasiguri dhe tmerr tek qytetarët duke rritur interesin për krimin (Beka & Latifi, 2013). Prandaj, në të gjitha fazat e zhvillimit të shoqërisë njerëzore, njerëzit kanë treguar interes të veçantë për natyrën, shkaqet dhe dinamikën e zhvillimit të shoqërisë njerëzore.

Krimi dhe pasojat e tij shpesh tragjike dhe mënyrat për të parandaluar dhe ndëshkuar krimin. Misteri i krimit dhe dënimi i tij ka qenë objekt studimi nga shumë mendimtarë, filozofë, shkrimtarë dhe krijues të tjerë artistikë. Për krimin, për vrazhdësinë, mizorinë dhe çuditshmërinë, ato janë të ndërthurura (Nietche, 2001).

Legjenda, përralla dhe përralla nga popuj të ndryshëm të botës. Krimi dhe aktet e ndryshme kriminale në botën e sotme janë bërë temë e përditshme në mediat e shkruara dhe elektronike. Programet e filmit, televizioni, videoklubet, faqet e internetit dhe repertorët e filmave janë të mbushura me tema dhe përmbajtje rreth krimeve të dhunshme, vrasjeve, sulmeve seksuale,

rrëmbimeve, akteve të terrorizmit, grabitjeve, pornografisë, marrëdhënieve jashtëmartesore, skandaleve dhe sjelljeve dhe krimeve të tjera morbide. Përmbajtja e paraqitur shpesh është plot me ngjarje dhe fotografi morbide dhe mizore, duke përcjellë mesazhe negative tek lexuesit dhe shikuesit (Kingsbury & Kevin, 2011).

Kjo tematikë zgjon emocione dhe instinkte të ulëta, veçanërisht të miturit dhe të rinjtë. Me kalimin e viteve, disa gazeta dhe revista me tirazh të lartë në Huangxiang kanë tërhequr vëmendjen e publikut me artikuj mbi rastet dhe incidentet më të çuditshme kriminale, çështjet e brendshme dhe skandalet.

E lartë, duke synuar korrupsionin, duke synuar elitat politike dhe të biznesit, yjet e filmit, yjet kryesore të sportit dhe sjellje të tjera të paligjshme si abuzimi me drogën. Në këtë mënyrë, tema e krimit ekziston në çdo pore të jetës njerëzore në shoqërinë bashkëkohore. Prandaj mund të pyesim: nga buron interesimi dhe shqetësimi për këto këndvështrime dhe cilat janë arsyet dhe arsyetimet për këtë? Në këtë drejtim, literatura kriminalistike përpiket të shpjegojë motivet dhe arsyet pse ky fenomen është kaq qendror për opinionin publik bashkëkohor (Vula V. G., 2013). Prandaj, interesi dhe shqetësimi i njeriut për krimin shpjegohet me ndikimin e disa faktorëve: a) faktorëve subjektiv dhe emocional, b) faktorëve objektivë ose rrezikut aktual të sulmit kriminal, c) faktorëve ekonomikë dhe materialë, d) vetëmbrojtjes jashtë shtëpisë. dhe mbrojtja për qëllime kriminale (Moran, 2021).

1.2 Përkufizimi ndërkombëtar i nocionit të krimit të organizuar

Duke qenë se krimi i organizuar është një formë e krimit që i kalon kufijtë kombëtarë dhe gjithnjë e më shumë ka karakteristikat e krimit ndërkombëtar, ai ka sjellë shumë pasoja për njerëzimin. Megjithatë, legjislacionit kombëtar i mungon një përkufizim i qartë i këtij fenomeni. Deri më tani, studiues nga vende të ndryshme nuk kanë ende plotësisht të qartë të kuptuarit e krimit të organizuar. Komuniteti ndërkombëtar ka bërë disa përpjekje serioze për të përcaktuar këtë koncept, dhe i pavarur nga Organizata e Kombeve të Bashkuara (Ignjatovic, 1998). Kjo rezultoi në krijimin e një konvente ndërkombëtare, e cila përfshin përcaktimin e elementeve të grupeve të

organizuara kriminale dhe parashikon një sërë masash për të luftuar dhe parandaluar grupet e organizuara kriminale (Paolo, 2011).

Këto masa nga organizatat ndërkombëtare kanë ndihmuar shumë legjislacionin kombëtar. Shtetet mbështeten kryesisht në përkufizimet dhe praktikat ndërkombëtare kur përcaktojnë elementët e këtij fenomeni kriminal dhe parashikojnë masat dhe mjetet për ta luftuar atë. Bazuar në literaturën, mund të konkludojmë se përdorimi i parë i termit "krim i organizuar" ishte në raportin vjetor të vitit 1896 të Shoqatës së Nju Jorkut për Parandalimin e Krimin. Në këtë raport, termi përdoret për t'iu referuar ndalimeve të lojërave të fatit dhe prostitucionit të promovuara nga zyrtarë qeveritarë (Stojanovic, 1990). Kjo sugjeron që bizneset e paligjshme që përfshijnë politikanë, oficerë policë, avokatë ose hajdutë profesionistë fillimisht konsideroheshin si krim i organizuar; sipas Enciklopedisë së Krimin dhe Ndëshkimit:

"Krimi i organizuar në përgjithësi mund të përkufizohet si një komplot i vazhdueshëm, klandestin midis dy ose më shumë personave për të kryer një ose më shumë vepra kriminale.

Qëllimi i shumë krimeve të rënda është të përfitojnë, drejtpërdrejt ose tërthorazi, përfitime financiare ose të tjera materiale. Ndërkaq, sipas Wise Dictionary of Criminology:

Krimi i organizuar "...përfshin aktivitete të përfshira së bashku në zhvillimin (shfrytëzimin) e tregjeve për mallra dhe shërbime të paligjshme. Në Evropë, përpjekjet e para për të përcaktuar krimin e organizuar u bënë rreth viteve 1980. Këto përpjekje arritën gjithashtu standardet ndërkombëtare (Roald, 2015).

Sipas Interpolit, krimi konsideron "...grupet që ndajnë një strukturë të përbashkët me synimin për të fituar para nëpërmjet aktiviteteve të paligjshme, shpesh duke shkaktuar frikë dhe korrupsion." Në komunitetin ndërkombëtar në vitet 2000, "Termi "grup i mendimit kriminal" i referohet një grupi të strukturuar që merret me shumë çështje dhe ekziston për një periudhë të caktuar kohore (Poda, 2013).

Të bashkëpunojnë për qëllimin e kryerjes së një ose më shumë krimeve ose veprave të rënda sipas Konventës, me qëllim që të lidhen me të gjitha krimet e tilla pasurore ose financiare. Konventa thekson detyrimin e shteteve për të kriminalizuar veprat e rënda penale ndërkombëtare (ku shkelësi është dënuar me të paktën 4 vjet burg), korrupsionin, pastrimin e parave dhe pengimin (Ndreca, 2016).

Është bërë nga një grup kriminal. Qëllimi i shpalljes së Konventës është të inkurajojë bashkëpunimin për të luftuar në mënyrë efektive krimin ndërkombëtar.

Me fillimin e aplikimit të Konventës së Kombeve të Bashkuara kundër krimeve ndërkombëtare, reformat në fushën e aplikimit penal kanë filluar të kryhen edhe në gjuhën e ndërkombëtarëve. Janë formuluar tre modele kryesore legislative: 1. Miratimi i ligjeve të veçanta për politikën e jashtme 2. Zgjidhjet në kuadër të zbatimit të së drejtës zakonore dhe penale; 3. (p.sh. korrupsioni, pastrimi i parave, etj) (Gruda, 2013).

1.2.1 Dëmet e shkaktuara nga krimi i organizuar

Humbjet e shkaktuara nga krimi i organizuar janë shumë më të mëdha se ato të shkaktuara nga format e tjera të krimit. Vendet në zhvillim kanë humbur rreth 6 miliardë dollarë gjatë dekadës së fundit për shkak të parave "të pista" të përfituara nga aktiviteti kriminal, sipas informacionit të marrë nga hulumtimi i kryer nga Financial Integrity Global (IFG) në Uashington 6 trilion dollarë. Po kështu, në vitin 2010, Kina përbënte rreth gjysmën e 858.8 miliardë dollarëve të saj.

Fondet e korruptuara nga vendet në zhvillim derdhen në vendet që përfaqësojnë "parajsa fiskale" dhe bankat perëndimore. Sipas tyre, sasia e "parave të pista" në qarkullim është rritur me 11% nga viti 2009 deri në vitin 2010³⁸. Krimi i organizuar, veçanërisht format e tij specifike, ka pasoja të drejtpërdrejta sociale për viktimat e një krimi të tillë. Karakteristika më tipike e rasteve të tilla është monedha e falsifikuar (Beka & Latifi, Vrasjet, Krimi i Organizuar, Terrorizmi, 2013).

Trafikimi i qenieve njerëzore etj. Për këtë arsye themi se krimi i organizuar ka pasoja të mëdha sociale dhe ekonomike për shoqërinë në tërësi dhe veçanërisht për kategori të veçanta të qytetarëve që preken drejtpërdrejt nga veprat kriminale. Siç u përmend më lart, krimi i organizuar pengon zhvillimin dhe prosperitetin ekonomik si dhe rritjen e buxheteve kombëtare, dhe shumë vende të botës kanë buxhete kombëtare nën nivelet adekuate, pasojat e të cilave rrezikojnë mbijetesën dhe zhvillimin e tyre. Ekzistenca e shtetasve të këtyre vendeve. Krahas pasojave sociale dhe ekonomike të përmendura më sipër, krimi i organizuar ka edhe pasojat e mëdha politike.

Krime të tilla janë të lidhura ngushtë me jetën ekonomike, tregtare, politike etj., kështu që në disa raste, shkelësit mund të ndikojnë në rrjedhën e procesit politik. Ata kanë një aftësi të jashtëzakonshme për të ndërtuar marrëdhënie me institucionet më të larta të pushtetit, figurat kryesore partiake dhe komunitetin e biznesit. Njerëzit papritmas vunë re se kriza e rëndë ekonomike e përjetuar nga disa vende dhe qeveri në botë është shembulli më i mirë (Halili, KRIMINOLOGJIA, 2015).

Kryerja e një sërë hetimesh penale dhe procedimesh gjyqësore kundër individëve dhe ish-drejtuesve përgjegjës, si dhe atyre në pozicione autoriteti ku ka prova për shpërdorim detyrë. Në fakt, personat në fjalë kanë arsye të dyshojnë se janë të përfshirë në transaksione kriminale të ndaluara për përfitime personale ose grupore (Vula V. , 2013).

Shpesh e hasim këtë situatë kur opinioni publik mbushet me informacione që flasin për skandale e gjëra të ndryshme. Ka dëshmi të lidhjeve të ngushta ndërmjet individëve të nivelit të lartë dhe grupeve dhe organizatave kriminale. Kjo situatë e komplikon shumë luftën kundër krimit, pasi e gjithë elita në pushtet perceptohet disi “jashtëzakonisht” e përfshirë në aktivitete të tilla kriminale. Është për këtë arsye që luftimi dhe çrrënjësia e krimeve të tilla konsiderohet shumë e vështirë, pasi agjencitë dhe institucionet që kanë kompetencën për të luftuar krimin e organizuar sipas kushtetutës dhe ligjit janë të përfshira deri diku në aktivitete kriminale. E gjithë kjo ka shkaktuar trazira sociale dhe kriza të ndryshme në vende të ndryshme të botës. Për shkak të kësaj, disa vende dhe regjime vazhdojnë, ato përballen me kriza politike dhe sociale që favorizojnë krimin e organizuar (Gashi, KRIMI I ORGANIZUAR, 2011).

Kriza e fundit e qeverisë që ka tronditur skenën politike të RMV-së ka sjellë vështirësi të ndryshme për qytetarët e thjeshtë për shkak të përfshirjes së mundshme të institucioneve të caktuara dhe liderëve të caktuar politikë në krimin e organizuar. Dëmi që i kanoset vendit është i riparueshëm dhe i madh. Nëse një krizë e tillë thellohet dhe pengon hetimet që mund të ndihmojnë në sqarimin e lidhjeve ndërmjet figurave publike dhe formave të caktuara të krimit të organizuar, do të ketë ndikim negativ në procesin politik të Kosovës, zhvillimin ekonomik dhe zbatimin e reformave politike dhe institucionale, duke u bërë pengesë dhe pengesat. Të krijojnë vështirësi për integrimin e vendit në organizata dhe institucione ndërkombëtare.

1.3 Përkufizimi ndërkombëtar i nocionit korrupsion

Problemi i korrupsionit mund të trajtohet nga shumë këndvështrime të ndryshme, si nga aspektet ligjore, sociologjike, politike, filozofike dhe fetare.

“Korrupsion” vjen nga fjala latine “corruptio”, që do të thotë: korrupsion, ryshfet, etj. Mund të ketë edhe një kuptim tjetër, që vjen nga rrënja e fjalës "rumpere" që do të thotë: shkel dhe shkatërrosh (normat juridike administrative, shoqërore dhe morale).

Sipas fjalorit aktual shqip, kuptimi i fjalës "korrupsion" është: "i korruptuar/oj, kal. -ova, -uar", që do të thotë: të korruptosh dikë moralisht, ta bësh budalla dhe të keq për ndonjë qëllim; përdorimi i dhuratave dhe ryshfeteve. etj për të detyruar dikë të shkelë detyrat e tij, të shkelë ligjin etj. Më ofroni shërbime. "

Termi korrupsion shoqërohet me sjellje devijuese, pra shkelje të ligjeve dhe normave shoqërore dhe shpërdorim të detyrës zyrtare. Në këtë kontekst, David H. Rosenblum e përkufizon korrupsionin si tradhti të besimit publik për përfitime private.

Në historinë e shkruar të shoqërisë njerëzore, korrupsioni ekziston si një mit. Në shoqëri, korrupsioni konsiderohet pak a shumë si një sjellje e padëshirueshme dhe e dëmshme për vendin, ndaj çrrënjësja e tij është pothuajse e pamundur. Korrupsioni është aq i dukshëm sa që edhe vendet e zhvilluara ekonomikisht, vendet me sisteme të shëndosha ligjore dhe vendet e varfra nuk janë immune. Dallimi qëndron në formën, shtrirjen dhe intensitetin e shpalljes (Modern Language Association, 2005).

Korrupsioni është abuzimi i pushtetit të besuar për qëllime private. Pra, korrupsioni ekziston dhe ushtrimi i pushtetit publik dhe puna me interes publik karakterizohen nga shërbime të disponueshme që janë në dispozicion vetëm për ata qytetarë që kanë mundësi të paguajnë. Një individ që vepron në mënyrë korruptive, abuzon me pushtetin dhe merr pasuri materiale ose jomateriale (termi përkufizohet si përfitim), që mund t'i jepet vetes ose të tjerëve. Në këtë mënyrë, ndarja e punës bërja e fitimeve të paligjshme ndërkohë që të tjerët e kanë të vështirë të

realizojnë të drejtat e tyre. Të dyja palët në marrëdhënie përfitojnë nga korrupsioni, ndërsa shoqëria në tërësi vuan (Waldo, 2020).

Në shumë pjesë të botës, korrupsioni merr formën e miteve, ndërveprimet njerëzore janë të institucionalizuara dhe bakshishi, ryshfet, paratë e shpejta, ryshfetet dhe favoret konsiderohen si mënyra popullore për t'u marrë me burokratët.

Është e nevojshme të theksohen pikëpamjet e shumë ekspertëve eminentë të fushës, të cilët argumentojnë se nuk ka një përkufizim të pranuar botërisht për korrupsionin dhe se një diskutim gjithëpërfshirës i korrupsionit është përtej qëllimit të kësaj pakete.

Ky program pranon përkufizimin e propozuar nga Grupi i Ekspertëve për Korrupsionin (GEKI) i INTERPOL-it: “Korrupsion është çdo veprim ose mosveprim i kryer nga një individ ose nga një organizatë publike ose private për qëllime përfitimi që shkel ligjin ose besimin”.

Bazuar në këtë përkufizim, është e qartë se problemi i korrupsionit është një problem shumë i gjerë që mund të vlejë për individë dhe grupe – punonjës të pushtetit ekzekutiv apo zyrtarë të tjerë shtetërorë, organizata, individë dhe organizata në sektorin privat. Transparency International beson se korrupsioni është shpërdorim i pushtetit dhe minim i autoritetit për përfitime personale. Prandaj, korrupsioni shtrembëron të gjitha rregullat e konkurrencës së ndershme dhe çon në humbje të burimeve, të cilat janë shumë të pakta në vendet në zhvillim. Në kohë krize viktimat e parë të korrupsionit është një sistem vlerash i përmbysur, kudo shihen pasanikë të dyshimtë, hipokritë, grabitës, zyrtarë të korruptuar etj. Nuk ka mungesë të përvojës kundër korrupsionit në botë (Perovska, 2017).

Për sa i përket përcaktimit ligjor të konceptit të korrupsionit brenda kuadrit legjislativ ndërkombëtar, vlen të përmendet Konventa Civile Evropiane për Korrupsionin e Këshillit të Evropës. Konventa e përkufizon korrupsionin si më poshtë: “Korrupsion” nënkupton: kërkimin, ofrimin, dhënien ose pranimin. . Sigurimi i paautorizuar i tërthortë ose i drejtpërdrejtë i ndonjë përfitimi tjetër të paparashikuar, premtimi i përfitimeve të tilla të paparashikuara që ndërhyjnë në kryerjen normale të çdo funksioni, veprime të caktuara të përdoruesve të paautorizuar, përfitime të pamërituara ose premtimi i përfitimeve të tilla.

Në të kaluarën e largët, format dhe metodat e korrupsionit ishin të ndryshme nga ato që janë sot, por thelbi ishte, është dhe do të jetë i njëjti: shkatërrimi i çdo gjëje morale dhe progresive.

Prandaj, shumë studiues në këtë drejtim kanë arritur në përfundimin se korrupsioni është me të vërtetë një kërcënim shumë serioz për shtetin e së drejtës, sepse liderët zyrtarë nuk qeverisin sipas të gjitha normave, por sundojnë me qëllimet e tyre të përfitimit. Karakterizimi i ushtrimit të detyrave publike është thjesht kryerja e disa shërbimeve. qytetar i kualifikuar (Bartole, 2014). Qytetarët që kanë mundësi të paguajnë, por që nuk kanë mundësi ekonomike, nuk marrin kurrë shërbime.

1.3.1 Korrupsioni nga perspektiva e filozofëve, sociologëve, shkencëtarëve politikë dhe ekonomistëve

Korrupsioni është një fenomen që shqetëson shoqërinë, disa janë më shumë, disa janë më pak. Nuk mund të mohohet që shoqëria është viktimë e këtij fenomeni. Pothuajse të gjitha qeveritë më të fuqishme dhe më të zhvilluara të botës janë të prekura nga ky fenomen. Ky kancer social ka shkaktuar pasoja dhe probleme shumë të rënda. A mund ta imagjinoni ndikimin e korrupsionit në këto vende në krahasim me këto vende më pak të zhvilluara? Ndikimi? A janë plagët e shkaktuara nga këto vende të rënda dhe të vështira për t'u shëruar? Nuk mbaj mend që filozofët, sociologët, shkencëtarët politikë dhe ekonomistët të kenë debatuar ndonjëherë mbi këtë fenomen negativ shoqëror. Disa autorë që studiojnë korrupsionin argumentojnë se korrupsioni është një krim i llogaritjes dhe jo një krim pasioni, sepse njerëzit priren të përfshihen në sjellje korruptive kur aksionet janë më të ulëta, ndëshkimi është më i lehtë dhe shpërblimet janë më të vogla. E mrekullueshme. Aristoteli, Platoni, Makiaveli dhe Rusoi të gjithë studioan korrupsionin shtetëror. Dante e vendos hipokritin në pjesën më të thellë të ferrit, duke mishëruar urrejtjen e thellë të njerëzve të korruptuar në Mesjetë. Shekspiri e vendos korrupsionin dukshëm në disa prej veprave të tij. Makaveli beson se politika nuk është një çështje morale, por një fenomen objektiv shoqëror. Hulumtimi politik duhet të ndihmojë ata që janë në pushtet të ruajnë pushtetin dhe të ruajnë rendin ekzistues për aq kohë sa të jetë e mundur. Supozimi bazë i Imachiavelli-t është: “Njeriu është një krijesë plot dobësi, tradhti, pasiguri dhe në fund një egër”. Për të ruajtur pushtetin, duhet bërë gjithçka që duhet, pavarësisht nga pasojat, dhe të mos tregohet mëshirë. Qëllimi kryesor i një lideri politik është të ruajë qeverinë dhe të fitojë lavdi, nder dhe pasuri për sundimtarin dhe popullin. Nëse qëllimi i një princi është të ruajë pushtetin e

tij, problemi me të cilin përballlet është se si të sillet keq pa u dukur i shëmtuar. Në këtë kuptim: "Një princ dinak do të gjejë gjithmonë ata që e lejojnë veten të mashtrohet. Në fakt, nëse një princ nuk mund të sillet si një njeri, ai duhet të sillet si një bishë, dinak si një dhelpër, si një i egër Dinak "një luan".

Platoni foli për këtë çështje, duke argumentuar se tirania e individit shkruhet në rënien e shtetit: "Po të kishte pushtet absolut dhe të papërgjegjshëm, ai nuk do të qëndronte i qëndrueshëm në parim dhe as nuk do të vazhdonte ta konsideronte interesin publik si një Interesi individual Faktori kryesor është se natyra njerëzore do të tërhiqet gjithmonë nga lakmia dhe egoizmi. Shmangia e dhimbjes dhe ndjekja e lumturisë do të mbulojë drejtësinë dhe mirësinë pa asnjë arsye. Kërkimi i errësirës në shpirt do të mbushë veten dhe zemrën. I gjithë qyteti . E keqja."

Sipas Aristotelit, shteti varet nga mirëqenia. Qëllimi i shtetit është të krijojë, sa më shumë që të jetë e mundur, një shoqëri egalitare me karakteristika të klasës së mesme. Ai besonte se njerëzit e korruptuar nuk kishin emocione dhe nuk kishin xheloz.

Sidoqoftë, Friedrich Nietzsche tha: "Të gjithë duan të jenë në fron: kjo është marrëzia e tyre, sikur lumturia qëndron në fron!" Balta vendosej shpesh në frone, dhe fronet shpesh vendoseshin mbi baltë. Të gjitha këto gjëra më duken si majmunët e çmendur që tunden..."

1.3.2 Efektet e korrupsionit

Në literaturë, ndikimi i korrupsionit është studiuar nga tre dimensione: ndikimi ekonomik, ndikimi politik dhe ndikimi social. Korrupsioni prek të gjitha nivelet e qeverisjes, kështu që e gjithë popullsia e një vendbanimi mund të ndikohet drejtpërdrejt ose tërthorazi nga veprimet e zyrtarëve të korruptuar.

Efekti ekonomik:

Konsiderohet si ndikimi më i ndjeshëm dhe më i dukshëm i korrupsionit sepse ndikon drejtpërdrejt në jetën e individëve dhe në ekonominë e vendit, prandaj korrupsioni ka një ndikim negativ në zhvillimin e ekonomisë së tregut, gjë që përputhet me faktin se korrupsioni vazhdon të përhapet. Ulja e rritjes ekonomike të një vendi do të thotë shtrebbërim i procesit të vendimmarrjes dhe funksionimit të tregjeve të lira.

Ndikimi politik:

Për shkak se praktikat korruptive ndodhin në të gjitha fushat e veprimtarisë shtetërore, korrupsioni shpesh shihet si normal nga qytetarët. Prandaj, qytetarët e përdorin korrupsionin si një mjet për t'i arritur problemet dhe qëllimet e tyre sa më shpejt që të jetë e mundur, pa u hetuar as vetë. Ata përfshihen në praktika korruptive. Në këtë formë, veprimet e tyre nxisin dhe sjellin më shumë korrupsion. Nëse ky fenomen lidhet me paaftësinë profesionale, dështimin e shtetit dhe procedurat burokratike, atëherë korrupsioni është arsyeja kryesore pse qytetarët humbasin besimin tek autoritetet shtetërore. Në perceptimin e qytetarëve të Republikës së Maqedonisë së Veriut, në shumicën e rasteve publikisht thuhet se njerëzit më të korruptuar në vend janë politikanët, ndërsa sistemi më i korruptuar është sistemi gjyqësor (Ndreca, 2016).

Ndikimi social:

Kjo do të thotë se korrupsioni ka një ndikim shumë negativ në mirëqenien e anëtarëve të shoqërisë së një vendi. Edhe këtu, perceptimet e qytetarëve për korrupsionin kanë një rëndësi të madhe, pasi kjo lidhet drejtpërdrejt me gjendjen e tyre ekonomike. Korrupsioni si fenomen ul standardet e jetesës së një pjese të madhe të popullsisë së një vendi sepse përfituesit e korrupsionit janë shumë më pak në numër se pjesa tjetër e popullsisë (në këtë rast viktimat e korrupsionit), gjë që reflektohet në disa pabarazi sociale superiore. . Korrupsioni përbën sjelljen kriminale të një vendi, por e keqja nuk ndalet me kaq, sepse ky korrupsion i vazhdueshëm do të formojë pa dyshim një kulturë të korruptuar institucionale dhe do të çojë në rënie të besimit. Ndikimi i popullsisë në institucionet publike (Vukoviq, 2003).

KAPITULLI 2

2.1 Historiku i Prokurorisë Publike në RMV

Si institucion binacional, zhvillimi historik i Prokurorisë së Republikës së Maqedonisë së Veriut është i lidhur ngushtë me luftën e popullit maqedonas për çlirim kombëtar dhe shtet. Krijimi i Prokurorisë pas çlirimit është subjekt organizativ në përputhje me Kushtetutën Federale, Kushtetutën e Republikës dhe Ligjin e Prokurorisë.

Ndërmjet viteve 1946 dhe 1991, para se Maqedonia të anëtarësohej në Federatën Jugosllave, zhvillimi i prokurorisë kishte një "fat" me prokurorinë federale të asaj kohe.

2.1.1 Periudha 1946-1954

Kushtetuta e vitit 1946 e Partisë Komuniste Ruse përcakton se Prokuroria është një agjenci e specializuar kontrolli e Asamblesë Popullore të Partisë Komuniste Ruse. Prokuroria e Parë synon të mbrojë sistemin shtetëror dhe socio-ekonomik dhe të forcojë legjitimitetin e saj. Detyrat e saj janë:

- ✓ Mbikëqyr zbatimin korrekt të ligjeve nga qeveria federale dhe ministritë, komisionet dhe komisionet qeveritare
- ✓ Kryerja e aktiviteteve të caktuara jashtëgjyqësore në gjykata dhe organe administrative për mbrojtjen e pronës publike,
- ✓ Ndjekja e autorëve të veprave penale
- ✓ Parimi organizativ i Prokurorisë është vartësia hierarkike. Ky parim përfshin të drejtën e prokurorëve eprorë për të lëshuar udhëzime, urdhra dhe vendime për prokurorët e varësisë, dhe këto të drejta janë të detyrueshme për prokurorët vartës edhe në organizatat e centralizuara (Foucault, 2017).

Në vitin 1951, metoda e centralizuar e udhëheqjes administrative u braktis dhe u zbatua autonomia socialiste. Këto ndryshime pasqyrojnë edhe organizimin dhe kompetencat e prokurorive. Gradualisht, ajo braktisi qasjen operative në punën prokuroriale dhe përfundimisht

ndërhyri në punët e organeve administrative dhe miratoi masa të natyrës mbikëqyrëse. Pas shpalljes së Kushtetutës së vitit 1953, organet e specializuara të prokurorisë u hoqën. Sipas kësaj kushtetute, prokuroria është një agjenci e pavarur brenda sistemit të gjerë administrativ shtetëror. Statusi i saj si një agjenci administrative në kuptimin më të gjerë rrjedh nga kompetencat e saj

Këshilli Ekzekutiv Federal mbikëqyr ligjshmërinë e ndjekjeve publike dhe të drejtave të tjera që rrjedhin nga përgjegjësitë e tij ndaj Këshillit Ekzekutiv Federal. Prokurori i Policisë së Federatës Ruse dhe zëvendësit e tij emërohen dhe shkarkohen nga Kuvendi Popullor i Federatës Ruse. Prokurori i Republikës Popullore të Kinës dhe zëvendësit e tij emërohen dhe shkarkohen nga Prokurori i Federatës Ruse.

Sipas parimit të probabiliteteve, procedimi penal do të fillojë vetëm nëse prokurori e konsideron të nevojshme, pra të përshtatshme (të dobishme) nga pikëpamja e interesit kombëtar në rastin konkret. Fillimi i ndjekjes penale (Vula V. , 2013).

Zbatimi i këtij parimi në sistemin juridik të vendit tonë është i kufizuar. Prokurorët mund ta zbatojnë këtë parim vetëm nëse plotësohen disa kushte të përcaktuara në ligj (Kodi i Procedurës Penale). Për disa çështje të vogla penale, prokurorët mund të mos ndjekin përgjegjësi penale ose të tërheqin ndjekjen nëse plotësohen kushte shtesë (sipas rregulloreve, viktimat pranon të kompensojë dëmin e pësuar, të shprehë pendim për krimin dhe të shmangë të njëjtat pasoja).

2.1.2 Periudha 1954-1963

Në vitin 1954 u miratua ligji i ri federal nr.3, sipas të cilit Prokuroria përcaktohej si organi shtetëror që ushtron funksionet e ndjekjes së autorëve të krimeve kriminale dhe ekonomike dhe organizon e drejton punën hetimore të agjencive të ndryshme. Kontrolloni të gjitha veprimet parandaluese që synojnë shkatërrimin dhe parandalimin e krimeve dhe rasteve të tjera të pazakonta. Në një masë më të vogël, ato gjithashtu ruajnë funksionalitetin e kontrollit të ligjshmërisë. Por, në vitin 1955 (në bazë të Kodit të Procedurës Penale) u dobësuan edhe funksionet e saj prokuroriale, hetimet iu lanë gjykatave dhe disa veprime binin në kompetencën e Ministrisë së Brendshme (Gashi, KRIMI I ORGANIZUAR, 2011).

2.1.3 Periudha 1963-1974

Kjo fazë e zhvillimit të prokurorisë filloi me miratimin e Kushtetutës së RSFJ-së në vitin 1963. Shërbimi i Prokurorisë është një agjenci e pavarur përgjegjëse për ndjekjet penale, masat e zbatimit të ligjit dhe mjetet juridike, si dhe mbrojtjen e njerëzve. Ligjshmërinë dhe përmbushjen e të drejtave dhe detyrimeve të tjera të përcaktuara me ligj. Risia e fuqizimit qëndron në aftësinë e tij për të përmbysur sjelljet specifike të institucioneve (siç janë bizneset) që janë të paligjshme dhe të dëmshme për organizatat e punës dhe komunitetet sociale (Makiaveli, 2018).

2.1.4 Periudha 1974-1991

Me shpalljen e Kushtetutës së RSFJ-së në vitin 1974, sistemi socio-politik dhe marrëdhëniet ndërmjet Federatës dhe Republikës pësuan ndryshime thelbësore. Të gjitha këto kanë ndikuar në krijimin e organeve të prokurorisë publike, të cilat në thelb shfaqin karakteristika "republikane".

Në fakt, kushtetuta federale në përgjithësi parashikon vendndodhjen dhe kompetencat e zyrës së prokurorisë. Prokurori Federal mund t'i lëshojë udhëzime të detyrueshme Prokurorit të Republikës vetëm në rastet kur Federata ka kompetencën të vendosë një veprë penale dhe në rastet e kundërvajtjeve ekonomike të parashikuara nga ligji federal dhe për të cilat një agjenci federale ka fuqinë për t'i zbatuar ato.

Statusi dhe kompetencat e Prokurorisë së Republikës përcaktohen me Kushtetutën e Republikës. Prokuroria përkufizohet si një agjenci e pavarur shtetërore përgjegjëse për ndjekjen e veprave penale dhe veprave të tjera të dënueshme me ligj dhe marrjen e masave për mbrojtjen e interesave të grupeve shoqërore dhe investimin në mbrojtjen e kushtetutës dhe ligjshmërisë.

Duke theksuar se funksionet e Prokurorisë ushtrohen në përputhje me Kushtetutën dhe ligjet dhe politikat e përcaktuara me Aktin e Kuvendit të RSM.

Themelimi dhe përcaktimi i kompetencave Kushtetuta është superiore ndaj ligjit, sipas të cilit janë themeluar 22 Prokurori Komunale, 3 Prokurori të Qarkut dhe Prokuroria e RSM. Sipas parimit të vartësisë hierarkike, prokurorët e nivelit më të lartë mund të lëshojnë udhëzime të

detyrueshme për prokurorët e niveleve më të ulëta dhe të kryejnë aktivitete të caktuara brenda fushëveprimit të autoritetit të prokurorëve të nivelit më të ulët. Prokurori përgjigjet para Kuvendit, i cili emëron dhe shkarkon prokurorin, dhe zëvendësprokurori i përgjigjet prokurorit dhe Kuvendit (Vukoviq, 2003).

2.1.5 Periudha 1991-2005

Me miratimin e Kushtetutës më 17 nëntor 1991, Republika e Maqedonisë u bë shtet i pavarur, sovran, demokratik dhe qytetar, vlerat themelore të të cilit bazoheshin në parimin e sundimit të ligjit dhe mbrojtjen e lirive dhe të drejtave të drejtat e njeriut. Kushtetuta bazohet në parimin e ndarjes së pushteteve dhe parashikon dispozita të reja për statusin dhe kompetencat e institucioneve shtetërore, përfshirë edhe prokurorinë. Kushtetuta e përcakton në mënyrë të veçantë organin e prokurorisë, e ndan atë nga organi gjyqësor dhe qartëson rolin dhe kompetencat themelore të organit të prokurorisë. Çështje të tjera parashikohen me ligj.

Në këtë kuptim, Prokuroria përkufizohet si një agjenci e pavarur shtetërore përgjegjëse për ndjekjen e autorëve të veprave penale dhe veprave të tjera të dënueshme me ligj dhe për kryerjen e veprimtarive të tjera të përcaktuara me ligj (Vukoviq, 2003). Kuadri kushtetues dhe ligjor. Në bazë të këtij statusi kushtetues, Prokuroria “fiton” pavarësinë nga institucionet e tjera shtetërore në kryerjen e funksionit të saj kryesor të ndjekjes së autorëve të veprave penale.

2.2 Roli dhe pozita e Prokurorisë Publike

Kushtetuta e Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe Tridhjetë Amendamenti i Kushtetutës së Republikës së Maqedonisë së Veriut që nga viti 2005 përcaktojnë pozitën kushtetuese të Prokurorisë në sistemin e pushtetit dhe në sistemin gjyqësor.

Prokuroria është e vetmja agjenci e pavarur shtetërore që ndjek veprat penale dhe veprat e tjera të dënueshme të parashikuara me ligj dhe kryen veprimtari të tjera të parashikuara në ligj.

Prokuroria funksionon në përputhje me Kushtetutën, ligjet dhe marrëveshjet ndërkombëtare të ratifikuara në përputhje me Kushtetutën, të cilat janë pjesë e rendit juridik të brendshëm.

Kushtetuta ka bazë ligjore për kompetencat, themelimin, përfundimin, organizimin dhe funksionimin e organeve të prokurorisë, të cilat janë çështje të përcaktuara në Ligjin e Prokurorisë (Gashi, KRIMI I ORGANIZUAR, 2011).

Funksionet e prokurorëve i ushtron Prokurori i Republikës së Maqedonisë së Veriut, prokurorët e rinj dhe të lartë dhe prokurorët e Prokurorisë së Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Për sa i përket zgjedhjeve, Kushtetuta parashikon zbatimin e sistemeve të dyfishta të zgjedhjeve dhe kthimit. Kuvendi i Republikës së Maqedonisë së Veriut emëron dhe shkarkon prokurorët e Republikës së Maqedonisë pas marrjes së mendimit të Këshillit të prokurorëve. Sipas kushtetutës, prokurorët shërbejnë mandate gjashtëvjeçare, të rinovueshme. .

Kushtetuta përmban edhe dispozita që kanë të bëjnë me Këshillin e Prokurorëve. Ligji për Këshillin e Prokurorëve të Republikës së Maqedonisë i përcakton kompetencat, përbërjen, strukturën, detyrat e anëtarëve të tij, si dhe bazat dhe procedurat për suspendimin dhe shkarkimin e anëtarëve të Këshillit (Roald, 2015).

Marrëdhënia ndërmjet prokurorisë dhe gjykatave: Prokurori duhet të respektojë pavarësinë e gjyqësorit, të japë përcaktime të detyrueshme të funksioneve të prokurorëve dhe gjyqtarëve, të demonstrojë shkallën më të madhe të objektivitetit dhe paanshmërisë në procese dhe t'i mundësojë gjykatës të vlerësojë të gjithë informacionin e nevojshëm lidhur me këtë gjë, gjykim i drejtë i fakteve, marrëdhënia midis prokurorisë dhe policisë: Duhet theksuar se prokuroria është autoriteti kompetent për të verifikuar ligjshmërinë e veprimeve hetimore të policisë. Rekomandohet të identifikohen mënyra efektive për bashkëpunimin e prokurorëve dhe policisë në ndjekjet penale.

Detyrimet dhe përgjegjësitë e prokurorëve ndaj palëve: Shteti duhet të rregullojë përgjegjësitë e prokurorëve ndaj pjesëmarrësve në proces gjyqësor, veçanërisht të pandehurve, dëshmitarëve dhe viktimave të krimeve penale, dhe të ketë detyrimin të respektojë dhe mbrojë të drejtat e njeriut të përcaktuara në Ligjin e Procedurës Penale. . Konventat ndërkombëtare që nuk përfshijnë asnjë formë diskriminimi, parimin e kujdesit të barabartë për të gjithë pjesëmarrësit në procese, barazinë e dëshmisë dhe ruajtjen e besueshmërisë së informacionit (Sahiti, 2005).

Bashkëpunimi ndërkombëtar: Lidhur me krimet ndërkombëtare, të forcohen lidhjet e drejtpërdrejta ndërmjet prokurorëve nga vende të ndryshme dhe të sigurohen kushte ligjore për bashkëpunim në formën e ndihmës gjyqësore, koordinimit, shkëmbimit të informacionit etj.

Shteti vendos vetë të rregullojë çështjet që lidhen me prokuroritë publike në vendin e tij, duke marrë parasysh karakteristikat e sistemit politik dhe marrëdhëniet ndërmjet sistemit kombëtar gjyqësor dhe institucioneve të tij. Aftësitë dhe parimet për punë dhe veprimtari. Por përgjithësisht në drejtim të luftimit të krimit. Kjo lidhet me faktin se krimi i kapërcen kufijtë kombëtarë dhe ka natyrë rajonale dhe transnacionale.

Lufta kundër krimit dhe anomalive të tjera është përgjegjësi e shumë vendeve, institucioneve dhe viktimave. Në këtë rast, megjithatë, theksohet roli i Prokurorisë si i vetmi institucion që ndjek penalisht në mënyrë proaktive në përputhje me mandatin e saj dhe shfaqet si ankues i autorizuar në procedurën penale. Për këtë qëllim, shteti duhet të respektojë standardet e përgjithshme dhe universale të prokurorisë së shtetit për të siguruar bazën normative që prokurorët të kryejnë detyrat e tyre në mënyrë efikase, të pavarur dhe të paanshme. Vazhdoni në mënyrë të paanshme. Kualifikimet, përzgjedhja dhe trajnimi: Shtetet ofrojnë disa kriteret për përzgjedhjen e prokurorëve bazuar në arsimimin, trajnimin dhe kualifikimet e duhura për të garantuar disa opsione kundër ose kundër diskriminimit mbi çdo bazë statusi dhe kushtet për ushtrimin e funksioneve: Kërkohen masa mbrojtëse ligjore për të siguruar që prokurorët të jenë në gjendje të kryejnë funksionet e tyre profesionale pa u ngarkuar me frikësim dhe pengesa, ndërhyrje të papërshtatshme ose çdo formë konfrontimi të pajustificuar. Sulmi, prokurorët dhe. Familjet e tyre marrin mbrojtje fizike në kohë nevojë për t'u kujdesur për fondet e tyre.

2.2.1 Të drejtat dhe përgjegjësitë e prokurorëve publik

Prokurorët i kryejnë detyrat e tyre në mënyrë profesionale dhe nuk kanë kufizime në mandat. Nga ky këndvështrim, ekziston një mospërputhje ndërmjet funksioneve të prokurorit dhe funksioneve të përfaqësuesve, anëtarëve të Këshillit të Qytetit të Shkupit, dhe funksioneve të institucioneve shtetërore, komunës dhe qytetit të Shkupit. Shkupi për më tepër, prokurorët nuk

mund të shërbejnë si anëtarë të bordeve drejtuese ose mbikëqyrëse të shoqatave industriale ose të personave juridikë fitimprurës.

Për të mbrojtur kryerjen e detyrave të tyre, veçanërisht nga ndikimet politike dhe ndikimet e tjera, prokurorët nuk do t'i nënshtrohen paraburgimit ose ndjekjes penale për veprimtaritë e kryera, mendimet e shprehura dhe vendimet e marra në kryerjen e detyrave të tyre. përgjegjësi. Funksioni.

Procedurat e dëmshpërblimit ose procedurat në të cilat një pjesëmarrës në procedurë është i pakënaqur me vendimin e prokurorit nuk mund të ngrihen kundër prokurorit. Nëse prokurori ndalohet për ndonjë arsye, kryerja e detyrave të tij pushon deri në momentin kur ai ndalohet.

Gjatë hetimit të një vepre penale, ose kur fillon procedimi disiplinor ose i shkarkimit, prokurori mund të largohet, pra të pezullojë kryerjen e detyrës.

Vendimin për largim e merr prokurori i Republikës së Maqedonisë së Veriut, i cili ka të drejtë ankese në Këshillin e prokurorëve. Prokurorët mund të shërbejnë si edukatorë ose pedagogë në kolegjet e trajnimit për gjyqtarë dhe prokurorë, të zhvillojnë kurse në fushën e prokurorisë publike në institucionet e arsimit të lartë dhe të marrin pjesë në projekte shkencore dhe profesionale të kësaj fushe, me leje paraprake nga Këshilli Prokurorial i Qeverisë.

Prokurori ka gjithashtu të gjitha të drejtat e marrëdhënies së punës, si p.sh.

- ✓ Të drejtat e pagave
- ✓ E drejta për kompensim (kompensim për kujdestarët, kompensim për dërgimin e personelit të shërbimit të përkohshëm për të kryer funksione jashtë vendbanimit kur është e nevojshme, shpenzimet e udhëtimit, shpenzimet e lëvizjes, etj.),
- ✓ E drejta e pushimit vjetor,
- ✓ E drejta e përdorimit të vendbanimit zyrtar.

Pagat e prokurorëve dhe kompensimet e tjera janë të krahasueshme me ato të gjyqtarëve. Nivelet e pagave të prokurorëve janë caktuar për të mbrojtur prokurorët nga presioni dhe ndikimi gjatë ndjekjes penale dhe vendimmarrjes.

Mjetet e punës së Prokurorisë sigurohen nga buxheti i Republikës së Maqedonisë së Veriut përmes shfrytëzuesit buxhetor - Prokuroria e Republikës së Maqedonisë së Veriut. Para dorëzimit të propozim-buxhetit në qeveri, Thesari duhet ta koordinojë këtë pjesë të propozim-buxhetit me

Prokurorin e Thesarit. Domethënë, Prokuroria Publike e RMV-së përgatit një llogari të vetme buxhetore bazuar në llogaritë e dorëzuara nga Prokuroria Themelore Publike, Prokuroria Themelore Publike për Ndjekjen e Krimit të Organizuar dhe Korrupsionit, Prokuroria e Lartë Publike dhe Prokuroria Publike e RMV-së dhe ia dorëzon Ministrisë së Financa. Nëse objektivat nuk përmbushen, Thesari do të përgatisë një raport dhe do t'ia dërgojë qeverisë.

Sot, shumë shtete moderne ia besojnë udhëheqjen e të gjithë procesit paraprak shërbimit të prokurorisë publike, duke punuar ngushtë me policinë dhe, gjithnjë e më shumë, me agjenci të specializuara të dedikuara për gjurmimin, analizimin dhe hetimin e të gjitha formave të krimit dhe korrupsionit. Për t'u bërë një institucion i respektuar që vendos shtetin e së drejtës në demokracitë moderne, prokuroria po konsiderohet gjithnjë e më shumë si një krah i pavarur i gjyqësorit, duke mbajtur distancën nga pushteti ekzekutiv.

Në parim, policia dhe agjencitë e tjera me kompetenca të veçanta e kryejnë punën e tyre nën udhëheqjen e organit të prokurorisë publike, por gjithashtu gëzojnë një shkallë të caktuar autonomie dhe kryejnë inspektime policore në mënyrë të pavarur dhe proaktive. Kjo nuk do të thotë se policia do të tërhiqet plotësisht nga çështja pas njoftimeve apo parashtrimeve në prokurori.

Përkundrazi, asgjë në ligjin e ri nuk duhet të interpretohet për të hequr apo mohuar kompetencat hetuese penale të policisë. Përkundrazi, duke bashkëpunuar më ngushtë me prokurorët, do të përmirësohet karakteri i tyre, do të kenë sukses më të madh në gjykatë dhe do të fitojnë besueshmëri më të madhe te qytetarët. Në fakt, policia do të njoftojë prokurorët më shpesh dhe më herët se tani, por do të vazhdojë të ruajë një autonomi të rëndësishme në veprat penale më të lehta dhe do të ndihmojë në mënyrë aktive në zbardhjen e krimeve më të rënda në bashkëpunim me prokurorët dhe duke ndjekur urdhrat dhe udhëzimet. vepër penale.

Me fjalë të tjera, kur prokurori publik jep urdhra dhe udhëzime të caktuara, policia sigurisht që do t'i respektojë ato, por nëse në një rast të caktuar, pas njoftimit të prokurorit, nuk merren udhëzime, hetimi do të vazhdojë sipas procedurave standarde. dhe të marrë prova. Ai do të njoftonte prokurorin për këtë, dhe më pas, kur mendoja se çështja ishte zbardhur deri në atë pikë që kishte dyshime për një person të caktuar, do të bëja kallëzim penal në prokurori.

2.3 Roli i prokurorit në procedimin paraprak

Me qëllim të realizimit të funksioneve të hetimit dhe prokurorisë në kushtet e reja, koncepti i ri i Maqedonisë parasheh themelimin e të ashtuquajturave qendra hetimore të Prokurorisë në rajonet e një ose më shumë prokurorive.

Punimet e qendrës së zbulimit kryhen nga inspektorë të policisë gjyqësore të cilët caktohen për kryerjen e punëve për një periudhë të caktuar kohore përmes njoftimeve të brendshme. Kjo duhet të sigurojë stabilitetin dhe profesionalizimin e personelit të policisë gjyqësore si pjesë e forcës së prokurorisë publike.

Ky stabilitet, i shoqëruar me pamundësinë e ngarkimit të anëtarëve të policisë gjyqësore në qendër të hetimit në Ministrinë e Brendshme dhe agjenci të tjera për të kryer detyra të tjera (që prekin përgjegjësitë profesionale dhe disiplinore të inspektorit të policisë gjyqësore, etj.), duhet të sigurojë një nivel më të lartë. Një shkallë e caktuar pavarësie nga udhëheqja e Ministrisë së Punëve të Brendshme dhe besnikëri më e madhe ndaj shërbimit të prokurorisë. Inspektorët e policisë kriminale të transferuar në qendrën e hetimit dërgohen nga prokurori përgjegjës, të cilët punojnë nën kontrollin dhe mbikëqyrjen e prokurorit, zbatojnë urdhrat e prokurorit, kryejnë punën sipas udhëzimeve të prokurorit dhe përgjigjen para prokurorit (Kingsbury & Kevin, 2011). Në fakt, këto dhe raportime të ngjashme për trajtimin e prokurorive publike nga policia gjyqësore vlejnë për të gjithë policinë gjyqësore, e cila gjatë fazës fillestare hetimore kishte iniciativë më të madhe dhe kompetenca origjinale të parashikuara nga ligje të tjera dhe tani janë edhe më të vërteta për policinë gjyqësore. . Inspektorët do të bëhen pjesë e grupit të akuzës.

Në fakt, qëllimi kryesor i procedurës paraprake është mbledhja e provave mbi gjatat e një krimi dhe autorët për të vendosur nëse do të fillojë procedura gjyqësore apo do të përfundojë ato. Procedura paraprake ndahet në dy pjesë, në procedurën para hetimore dhe në procedurën hetimore, por përveç ndarjes formale të procedurës paraprake, ajo zhvillohet edhe si fazë. Më pas provat e mbledhura në procedurën para hetimore dhe procedura hetimore, nëse mblidhet në mënyrë ligjore, ka të njëjtën vlerë dëshmuese.

Procedurat paraprake drejtohen nga prokurorët, qendrat hetimore të Policisë Gjyqësore (Policisë) dhe Prokurorisë.

2.3.1 Procedura parahetimore

Aktivitetet që ndërmeren nga ana e organeve kompetente para ngritjes së procedurës formale e ndërtojnë procedurën parahetimore. Kryesisht ajo është procedurë administrative dhe kriminalistike, e cila ka për qëllim krijimin e kushteve për fillimin e procedurës penale. Bartësit e aktiviteteve në procedurën parahetimore janë organet e punëve të brendshme (policia) dhe prokurori publik, kurse në raste të veçanta edhe gjykatësi hetues. Por, rolin kryesor në procedurën parahetimore prokurori publik, i cili e koordinon punën e organeve tjera, dhe u jep urdhëra, kurse të njejtin i dorëzojnë raporte, kurse në fund ai vendos se a do të dorëzojë kërkesë për fillimin e hetimit, gjegjësisht për fillimin formal të procedurës penale (ASHSH, 1980).

Shkurtimisht, mund të thuhet se – procedura parahetimore është procedurë joformale për mbledhjen e dëshmive, në fazën kur vepra penale apo kryerësi i saj ende nuk janë zbuluar plotësisht dhe të njejtin e zbaton policia sipas detyrës zyrtare apo me kërkesë të prokurorit publik.

Procedura parahetimore nuk është rregulluar detajisht në mënyrë ligjore, për shkak se e njejta bazohet në rregullat, teknikat dhe metodat policore dhe kriminalistike.

Për fillimin e procedurës parahetimore nuk sillet asnjë vendim formal. Kusht për fillimin e procedurës parahetimore është ekzistimi i bazave të dyshimit (njohurit të cilat mund të vlerësohen si dëshmi për veprën e kryer penale). Procedura parahetimore fillon me parashtrimin e kallëzimit penal deri te policia apo ndonjë organ tjetër, me informimin e prokurorit publik për veprën e kryer penale e cila ndiqet sipas detyrës zyrtare. Policia në këtë rast nuk duhet të pres urdhëra të posaçme nga prokurori publik, por ajo është e obliguar që të ndërmer të gjitha veprimet në drejtim të zbulimit të kryerësëve të veprës dhe sigurimin e gjurmëve dhe sendeve të cilat mund të shërbejnë si dëshmi. Këto masa dhe veprime të cilat i ndërmer policia në këtë fazë quhen inspektive policore. Për këtë qëllim policia gjatë procedurës parahetimore mundë:

Të kërkojë informata të nevojshme nga qytetarët (por jo në rolin e të akuzuarit, dëshmitarit apo ekspertit); Të ndalojë, legjitimojë dhe të kryej vëzhgimin apo kontrollin e nevojshëm të personave, të mjeteve të transportit dhe bagazhit, nëse ekziston dyshimi i bazuar se tek ato do të gjenden gjurmët e veprës penale apo sendet që mund të shërbejnë si provë; Ti udhëzojë,

drejtojë apo kufizojë lëvizjen e personave apo mjeteve të transportit në një hapësirë të caktuar për një kohë të domosdoshme (deri 6 orë); Të ndërmer masat e nevojshme në mënyrë që të përcaktojë identitetin e personave dhe të sendeve (Halili, KRIMINOLOGJIA, 2015).

Prokurori publik në procedurën parahetimore për shkak të kontrollit të akuzave në kallëzimin penale apo kontrollit të njohurive për kryerjen e veprës penale, mund vetëm të mbledh informata, por më së shpeshti i jep urdhëra dhe udhëzime policisë dhe organeve tjera për zbulim, kërkon dëshmi, informata, lajmërimet dhe të dhëna dhe të ngjashme.

2.3.2 Procedura hetimore

Procedura hetimore në fakt është faza e dytë e procedurës paraprake, e cila fillon ndaj një personi nga prokurori kur ai ka arsye thelbësore për të dyshuar se një person ka kryer veprë penale dhe sipas detyrës zyrtare ose rekomandon ndjekjen penale. . Qëllimi i kësaj procedure është mbledhja e provave të nevojshme për prokurorin, gjatë së cilës ai ka mundësi t'i zbulojë këto prova nëse ai e di se ekziston mundësia që të mos jetë e mundur të zbulohen këto prova në konferencën kryesore ose që do të prekeshin deklaratat. Kjo është e vështirë. Prokurori është i detyruar të mbledhë të gjitha provat gjatë zhvillimit të hetimit, si provat kundër të pandehurit ashtu edhe provat në favor të tij. Të pandehurit, mbrojtësit e tyre dhe viktimat gjithashtu mund t'i bëjnë rekomandime prokurorit për veprime të caktuara që duhet të ndërmerren dhe të realizojnë të drejtat e tyre. Hetimi fillon me një urdhër ekzekutimi, i cili përfshin të dhënat personale, kualifikimet ligjore dhe numrin e veprimeve hetimore që duhet të ndërmerren (Gashi, KRIMI I ORGANIZUAR, 2011).

Gjatë procesit të hetimit, prokurorët mund të ndërmarrin veprimet e mëposhtme në përputhje me ligjin:

Veprimet hetimore janë si më poshtë:

- ✓ Sulm;
- ✓ Mbroji dhe hiqni përkohësisht sendet ose pronën;
- ✓ Merr në pyetje të dyshuarit;
- ✓ Marrja në pyetje e dëshmitarëve;

Nëse ekziston rreziku i vonësës, veprimet hetimore mund të ndërmerren edhe para fillimit të procedurës hetimore. Personi i cili thirret, arrestohet ose privohet nga liria ka të drejtë të informohet menjëherë, në gjuhën që ai e kupton, për arsyet për të cilat thirret, arrestohet ose i hiqet liria për shkak të dyshimit për çdo lloj vepre penale. duke u kryer ndaj tij, si më poshtë: si dhe të drejtat e tij dhe nuk mund të kërkojë që Populli të bëjë deklaratat.

I akuzuari ka të drejtë të informohet menjëherë dhe në mënyrë të detajuar, në një gjuhë që ai kupton, për krimin për të cilin akuzohet dhe provat kundër tij, dhe të ketë kohë dhe mundësi të mjaftueshme për të përgatitur mbrojtjen e tij, dhe në veçanti për të pasur qasje në dokumente dhe për t'u informuar për provat si kundër tij ashtu edhe në favor të tij, dhe të komunikojë me mbrojtësin sipas dëshirës së tij, të ketë mundësinë të deklarojë faktet dhe provat kundër të cilave ai akuzohet dhe të paraqesë të gjitha faktet dhe provat. se ai ka në favor të tij, qoftë personalisht ose nëpërmjet avokatit mbrojtës, të marrë në pyetje dëshmitarët kundër tij dhe të sigurohet se ai është Dëshmitar në favor të tij, si dhe dëshmitarë kundër tij, u paraqitën dhe u morën në pyetje.

Kohëzgjatja e një hetimi nuk kufizohet me kohë, pra vazhdon deri në arritjen e objektivave të tij për sa kohë që ekzistojnë prezumime ligjore materiale dhe procedurale për menaxhimin e tij. Megjithatë, nëse hetimi nuk përfundon brenda 90 ditëve, gjyqtari hetues është i detyruar të njoftojë kryetarin për arsyet e hetimit të paplotë dhe presidenti do të ndërmarrë hapa për përfundimin e hetimit sipas nevojës.

Një hetim përfundon në momentin kur agjencia hetuese pushon veprimtarinë e saj, domethënë një hetim mund të përfundojë në dy mënyra: ndërprerje dhe përfundim. Hetimi pushon kur të plotësohen bazat për ndjekje të mëtutjeshme të të akuzuarit për vepra të caktuara penale dhe përfundon kur gjyqtari hetues e vlerëson situatën mjaft qartë, gjegjësisht është vërtetuar saktë gjendja faktike dhe mbi këtë bazë përfundon hetimi. Prokurorët mund të marrin vendime (Makiaveli, 2018).

2.4 Aktakuza dhe kundërshtimi i aktakuzës

Faza e dytë e fazës së parë të procedimit penal është akuza. Pas përfundimit të hetimeve, prokurori autorizohet të ngrejë kallëzim në mënyrë që çështja penale të kalojë në gjykatë.

Në procedurën penale, të ashtuquajturat procedime të akuzës i referohen disa akuzave të veçanta. Aktakuza hartohet me shkrim nga prokurori. Pas zhvillimit të procesit hetimor, prokurorët përcaktojnë se ka prova të mjaftueshme për të siguruar një dënim. Procedura e zakonshme e gjykatës zbatohet vetëm me aktakuzë të ngritur nga prokurori (Pajaziti, 2017).

Përmbajtja e aktakuzës parashihet në nenin 321 të Ligjit të Procedurës Penale, sipas këtij neni, aktakuza duhet të përmbajë këtë përmbajtje:

- ✓ Emri i të akuzuarit dhe të dhënat e tij personale dhe të dhënat që kanë të bëjnë me paraburgimin ose masat e tjera alternative të paraburgimit (nëse ka qenë i paraburgosur);
- ✓ Përshkrimi i sjelljes kriminale që shfaq karakteristikat e veprës penale, kohën dhe vendin e kryerjes së veprës, mënyrën e kryerjes së veprës, objektin ose mjetin e veprës penale dhe rrethanat tjera që mund të përcaktojnë drejt veprën penale;
- ✓ Vepra penale është e përcaktuar juridikisht në bazë të dispozitave të Kodit penal të Republikës së Maqedonisë dhe duhet të zbatohet sipas propozimit të paditësit;
- ✓ Gjykata që vendos për shqyrtimin gjyqësor;
- ✓ Provat në të cilat bazohet aktakuza.

Në një shtojcë të aktakuzës, prokurori ka paraqitur prova fizike, transkriptet dhe regjistrimet audio të marrjes në pyetje dhe ka bashkangjitur një listë të provave me të cilat ai ka propozuar të trajtohen në një shqyrtim gjyqësor.

Nëse i pandehuri është i lirë, aktakuza mund të kërkojë paraburgimin e tij dhe kur i pandehuri është në paraburgim ose në arrest shtëpiak, prokurori duhet në aktakuzë të rekomandojë vazhdimin e paraburgimit ose arrestit shtëpiak ose heqjen e paraburgimit ose arrestit shtëpiak.

Një aktakuzë mund të përfshijë më shumë vepra penale ose më shumë të dyshuar vetëm nëse mund të zbatohen procedura unike dhe mund të arrihet një vendim në bazë të mosmarrëveshjes. Aktakuza i dërgohet gjykatës kompetente në kopje të mjaftueshme dhe i nënshtrohet shqyrtimit gjyqësor. Më konkretisht, gjyqtari që vlerëson aktakuzën (gjyqtari individual) ka kompetencë që

ta vlerësojë aktakuzën nëse ka të bëjë me vepër penale për të cilën pritet dënimi prej dhjetë vjetësh. Megjithatë, Kolegji/Këshilli që vlerëson aktakuzën është kompetent për të vlerësuar aktakuzën nëse ka të bëjë me vepër penale për të cilën pritet dënimi prej dhjetë vjetësh (Modern Language Association, 2005).

Kundërshtimi i aktakuzës - Gjyqtari i vetëm ose juria përgjegjëse për vlerësimin e aktakuzës duhet t'ia dorëzojë aktakuzën menjëherë të pandehurit me udhëzime për të drejtën e kundërshtimit. Pasi që ai tashmë është në paraburgim, aktakuza duhet të ngrihet brenda 24 orëve nga data e paraqitjes së saj në gjykatë. Pas dorëzimit të aktakuzës, i dyshuari ka të drejtë: - të paraqesë kundërshtime ndaj aktakuzës brenda tetë ditëve nga data e pranimit të aktakuzës; - të paraqesë deklaratën e fajësisë; - të paraqesë listën e provave që propozon të trajtohen. me në shqyrtimin gjyqësor kryesor, i cili përfshihet menjëherë nga gjykata, i dorëzohet prokurorit.

Në varësi të natyrës së çështjes, i pandehuri duhet të kundërshtojë arsyen pse ai mendon se aktakuza është e pabazuar dhe të paraqesë të metat procedurale dhe formale në aktakuzë dhe të bëjë rekomandimet e tij.

KAPITULLI 3

3.1 Metodologjia e hulumtimit

Për realizimin e këtij punimi gjatë hulumtimit do të aplikoj metoda bashkëkohore që zbatohen në shkencat shoqërore.

Metodologjia e cila do të aplikohet gjatë hulumtimit të punimit do të përmbajë metoda teknike relevante kërkimore hulumtuese. Në hulumtim do të shfrytëzohet literatura përkatëse bashkëkohore studimore si: libra universitar, revista shkencore, punime profesionale – shkencore, shënimet nga evidencat e institucioneve administrative, gjyqësore, prokuroriale, etj. Po ashtu do të shfrytëzohen edhe burimet e hapura siç janë web - faqet e ndryshme të internetit dhe analiza e raporteve vjetore të institucioneve të ndryshme qeveritare dhe jo qeveritare në Maqedoni. Vetë natyra e cila do të jetë objekt studimi kërkon që të zbatohen edhe metoda të caktuara shkencore.

Metodat të cilat do të përdoren janë:

Metoda historike - gjatë hulumtimit shkencor të një fenomeni rëndësi të posaçme duhet ti kushtojmë metodës historike nëpërmjet së cilës do të shqyrtohet ekzistenca dhe evoluimi i korrupsionit në aspektin historik, forma dhe mënyrat e paraqitjes në periudha të ndryshme të zhvillimit të shoqërisë. Dosjet dhe rastet e ndryshme të përpiluara, të mbyllura dhe ende në vazhdim prej vitit 2015.

Metoda e analizës juridike - me anë të kësaj metode do të arrihet të evidentohet aspekti juridik i veprës penale - korrupsionit . Përmes kësaj metode do të paraqiten: definicioni i veprave penale të kësaj kategorie , karakteristikat, pasojat dhe segmente tjera që e karakterizojnë këtë vepër penale.

Metoda e analizës teorike - gjatë hulumtimit kërkimor do të përdoret metoda e analizave teorike të korrupsionit si vepër penale, duke konsultuar literaturën përkatëse.

Metoda komparative - kjo metodë do të aplikohet për të hulumtuar në aspektin e krahasimit të legjislacionit që rregullon çështjen e kategorisë së veprave penale të korrupsionit të vendit tone dhe të disa vendeve të tjera të regjionit, llojet e veprave të kryera me korrupsion si dhe

sanksionet që parashikohen në vendin tonë dhe vendet e tjera të rajonit në raport me veprat penale duke keqpërdorur pozitën zyrtare.

Metoda statistikore – me anë të kësaj metode do të grumbullohen të dhënat statistikore të evidentuara si të dhëna zyrtare për veprat penale të kryera me korrupsion, llojet e tyre, etj. Këto shenime do të hulumtohen kryesisht ne Prokurorine per ndjekjen e krimit te organizuar dhe korrupsionit pastaj në Polici, Gjykatë dhe në Agjencinë e Anti-Korrupsionit.

Duke pasur parasysh faktin se dukurinë e korrupsionit do ta hulumtojë po ashtu edhe nga aspekti kriminologjik, disa nga metodat qe do ti aplikoj me rastin e punimit te kësaj teme do të jenë metoda të cilat përdoren në shkencat kriminologjike, si: Metoda e vrojtimit – observimit indirekt, metoda e studimit te rasteve individuale, etj.

3.2 Qëllimet e hulumtimit

Një qeverisje e mirë varet prej shumë faktorëve, por në themel të saj qëndrojnë dy kolona mbi të cilat mbështetet demokracia e një shteti , të cila janë: Të drejtat e njeriut dhe sundimi i ligjit. Korrupsioni paraqet pengesë dhe frenim të zhvillimit te sistemit juridik, ekonomik, shoqëror dhe politik të një vendi. Prandaj, forcimi i shtetit dhe i mekanizmave te saja institucionale është factor vendimtarë për parandalimin dhe luftimin me sukses të korrupsionit.

Korrupsioni si vepër kriminale është e sanksionuar me dispozita të kodeve penale të të gjitha shteteve dhe si dukuri është prezente në çdo fushë të jetës, me theks të veçantë në institucionet publike dhe shtetërore, si në: Administratën publike, sistemin gjyqësor, prokurorial, arsimor, shëndetësor , ekonomik, etj. Në thelb korrupsioni në institucione shtetërore përfshin keqpërdorim të detyrës zyrtare (mito, përvetësimi, favorizimi, dhurata, zhvatja, mashtrimi) duke i siguruar për vete dhe palën bashkëpunuese benefite dhe privilegje të caktuara. E tërë kjo zhvillohet në kufijtë shmangies së ligjit.

Disa nga qëllimet dhe arsyet që më kanë shtyrë të merrem me trajtimin e kësaj teme janë, se:

- ✓ Kjo temë nuk është trajtuar mjaftueshëm d.m.th. jo aq sa kërkon nevoja për forcimin e mëtejme të drejtësisë së Republikës së Maqedonisë së Veriut, me qëllim të zvogëlimit të

kësaj dukurie kriminale. Prandaj, për parandalimin dhe luftimin e korrupsionit është mëse e domosdoshme studimi i kësaj dukurie kriminale në mënyrë më të gjithanshme;

- ✓ Në Maqedoni në bazë të të gjeturave të deritanishme, rezulton se çdo ditë e më tepër është në rritje numri i veprave penale të korrupsionit, të cilat prekin struktura të rangut të ndryshëm të kryesve të veprës së korrupsionit;
- ✓ Përkundër masave preventive dhe represive që janë ndërmarrë në Maqedoni me qëllim të parandalimit dhe luftimit të dukurisë së korrupsionit, ende është i pamjaftueshëm suksesi i arritur në këtë drejtim, etj.

3.3 Hipotezat e hulumtimit

Hipoteza e përgjithshme

H 1 Në kuadër të hipotezës së përgjithshme gjatë studimit dhe përpilimit të punimit të magjistraturës paraqiten modifikimet dhe transformimet të fushës së procedurës penale e cila domosdoshmërisht e imponon nevojën e ndërhyrjes në kuadrin ligjor të kësaj problematike.

Hipotezat e veçanta

H 1 Studimi i aspekteve procedurale juridike

H 2 Analiza e rolit të Prokurorit Publik në procedurën penale

H 3 Analiza e konceptit të Prokurorisë për ndjekjen e krimit të organizuar dhe korrupsionit.

3.4 Rëndësia e punimit

Korrupsioni si dukuri e shoqërisë bashkëkohore, është përhapur me një ritëm të shpejtë edhe në shoqërinë maqedonase. Prandaj studimi i saj nga këndvështrimi kriminologjik dhe i së drejtës penale padyshim që ka rëndësi të posaçme teorike dhe pragmatike. Rëndësia teorike konsiston në ofrimin e gjetjeve kërkimore-shkencore nga fusha e korrupsionit si kategori e veçantë e veprave penale në Maqedoni

Prandaj studimi dhe hulumtimi i dukurive të korrupsionit dhe hulumtimi sa i perket prokurorise speciale per ate sektor në Maqedoni ka rëndësi të veçantë për faktin se kjo formë e kriminalitetit është në rritje e sipër. Ky lloj i kriminalitet është duke u shprehur në forma të ndryshme si: mito, përvetësimi, favorizimi, mashtrimi, tjetërsimi, etj. Njëherit korrupsioni si dukuri ka prekur te gjitha shtresat e shoqërisë, por ajo që është shqetësuese është niveli i lartë i korrupsionit në institucionet publike - shtetërore. Prandaj format e ndryshme të parandalimit dhe luftimit të saj janë prioritet i shtetit të Maqedonisë së Veriut. Parandalimi i korrupsionit kërkon ndërmarrjen e reformave institucionale me qëllim të reduktimit të hapësirave për korrupsion ndërmjet ndarjes dhe balancimit të pushtetit vendimmarrës dhe përgjegjësive të zyrtarëve në institucionet shtetërore – publike.

KAPITULLI 4

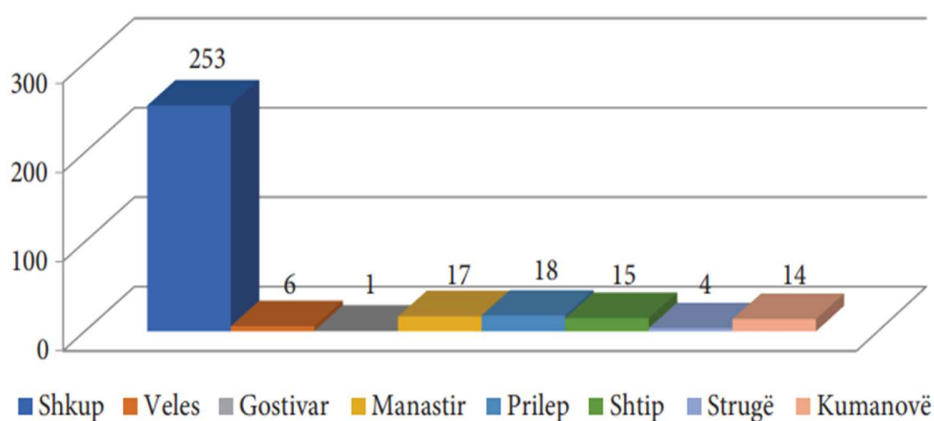
4.1 Vëzhgimi i procedurave gjyqësore në fushën e krimit të organizuar dhe korrupsionit në RMV

Duke pasur parasysh se pjesa kryesore e veprave penale nga sfera e krimit të organizuar dhe korrupsionit trajtohet në Shkup, gjegjësisht në Gjykatën e vogël penale, qëllimi në këtë studim u tentua të mbulohen edhe disa gjykata të tjera në vend që kanë trajtuar rastet që kanë të bëjnë me korrupsionin. Në këtë kuptim, aktivitetet e planifikuara në kuadër të projektit shpërndahen përmes një rrjeti vëzhgues të krijuar, i cili përfshin tetë gjykata bazë përfaqësuese nga vendet e mëposhtme:

Katër njësitë e ankesave janë Shkupi, Velesi, Gostivari, Manastiri, Prilep, Shtip, Struga dhe Kumanovë. Gjatë procesit janë mbajtur gjithsej 328 seanca gjyqësore, sasia më e madhe numri i rishikimeve, d.m.th temat, merr parasysh madhësinë dhe vëllimin e punës:

Vëzhguar në Gjykatën Penale të Shkupit - 253, Veles - 6, Gostivar - 1, Manastir - 17, Prilep - 18, Shtip - 15, Struga - 4 dhe Kumanovë - 14 (Fig. 1). Në aspektin kohor, monitorimi zgjati 7 muaj. Duke filluar nga Prilli 2019 deri në Nëntor 2019, për të mbledhur

Sa më shumë të dhëna nga të cilat mund të nxirren përfundime, udhëzime dhe rekomandime.

Grafikoni 1 Numri i seancave gjyqësore në disa komuna në RMV

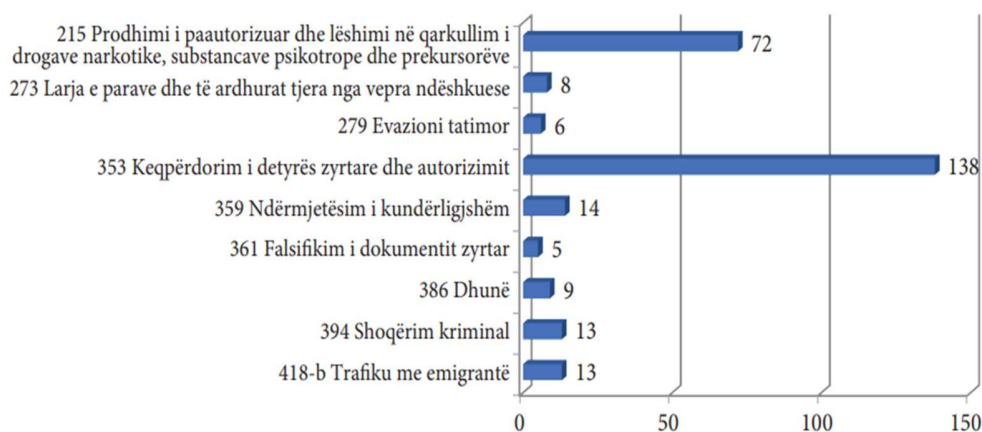
Siç u theksua në hyrje të kësaj analize, subjektet e monitoruara janë raste nga fushat e mëposhtme:

Krimi i organizuar dhe korrupsioni, që nënkupton një shtrirje të ngushtë të krimit. Kemi vepra penale për krime të dhunshme apo krime pronësie, por kemi krime financiare dhe krime të kryer në grupe të strukturuara prej tre ose më shumë, kryerja e një vepre penale brenda një afati të caktuar. Bazuar në këtë, rezultati është gjithashtu nga të dhënat e marra gjatë përpunimit të të dhënave rezulton se në kuadër të këtij grupi të veprave penale, veprat më të shpeshta kanë qenë Vepra penale është “shpërdorimi i pushtetit dhe autoritetit”. Pastaj "Prodhimi, lëshimi i paautorizuar i drogave narkotike, substancave psikotrope dhe prekursorëve në qarkullim”.

“Ndërmjetësimi i paligjshëm”, “grupet kriminale”, “trafikimi i emigracionit” etj. ekzistojnë

Demonstrimi grafik nr. 2. Veprat penale më të shpeshta të regjistruara në program.

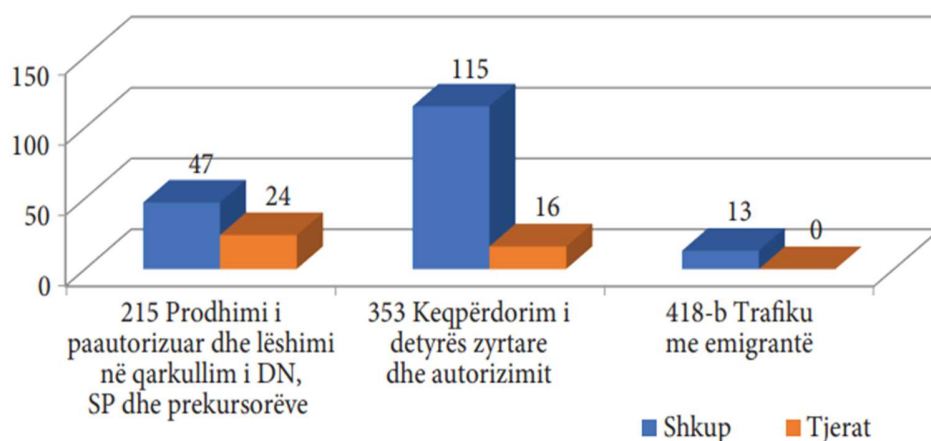
Kjo dispozitë ndiqet nga të 8 gjykatat në të gjithë vendin pa treguar një përqindje dhe përfaqësim të papërfillshëm, disa vepra të tjera penale të përfshira në kreun e veprave penale të Kodit Penal Krimet që rrezikojnë biznesin zyrtar, krimet që rrezikojnë shëndetin e njeriut, krimet që rrezikojnë financat publike, qarkullimin e pagesave dhe ekonominë, krimet që rrezikojnë shtetin, krimet që rrezikojnë parimet juridike, krimet që rrezikojnë rendin publik etj.

Grafikoni 2 Veprat penale më të theksuara

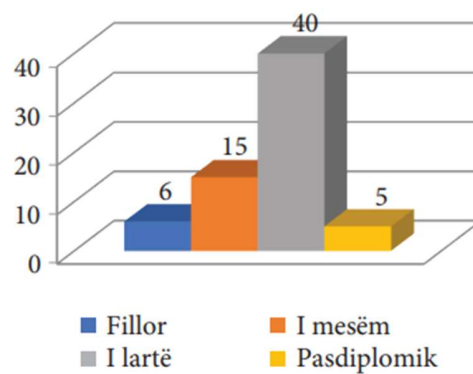
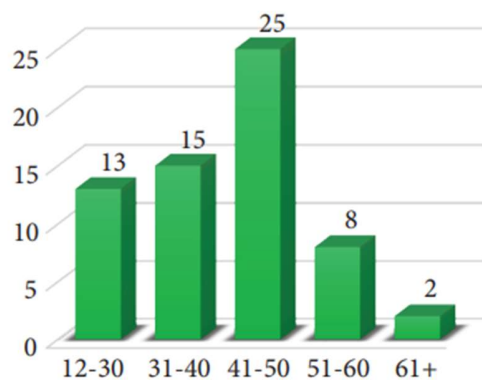
Nëse i analizojmë të dhënat përmes një qasjeje krahasuese në aspekt të gjykatave, do të vërejmë një përfaqësim identik të veprave penale në gjykatën në Shkup. Koncretisht, në Njësinë për

Krimin e Organizuar dhe Korrupsionin në Gjykatën Themelore Penale në Shkup, vëllimi më i madh i lëndëve që procedohen janë mu ato që, pa dyshim, janë më të përfaqësuara në të dhënat e përpunuara - veprat penale sipas nenit 353, nenit 215 dhe nenit 418-b të Kodit Penal.

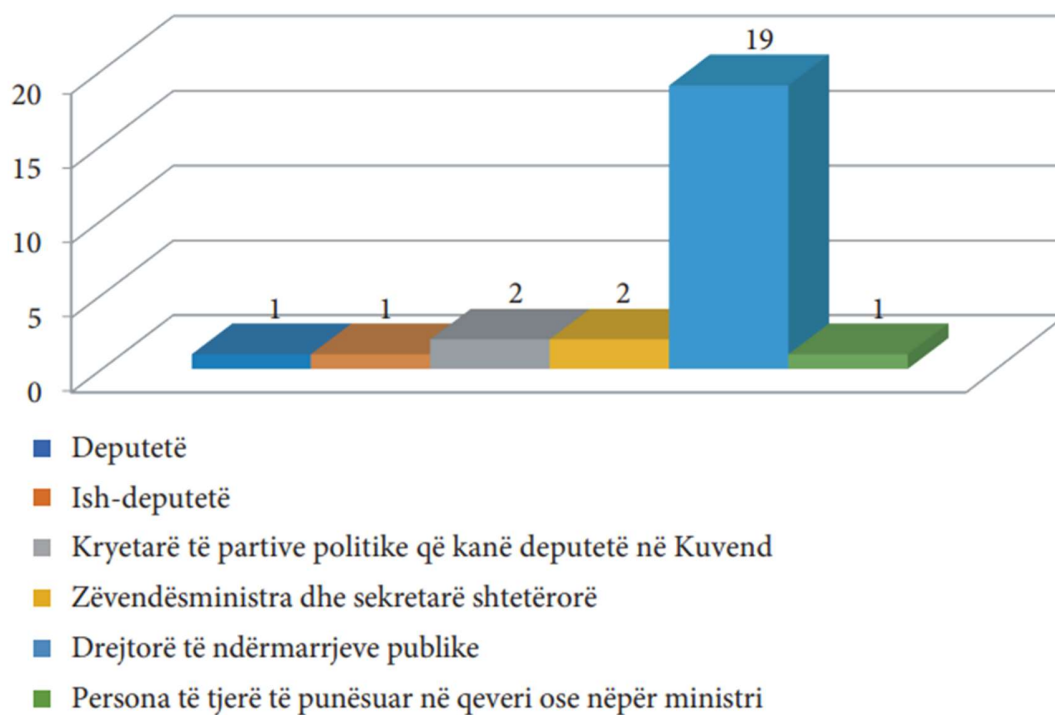

Grafikoni 3 Lëndet më të theksuara të korrupsionit dhe krimin të organizuar

Duke pasur parasysh karakteristikat individuale të autorëve të krimin, është veçanërisht e rëndësishme të përcaktohet mosha, arsimimi dhe pozicioni i punës së autorit në procesin e formulimit të metodologjisë. Prandaj, nga të dhënat e përpunuara siç shihet qartë në imazhin grafik më poshtë mund të konstatohet se grupmoshat më përfaqësuese janë mosha nga 41 deri në 50 vjeç dhe përsa i përket arsimimit, autorët janë persona me arsim të lartë, të cilët zakonisht janë anëtarë të pushtetit ekzekutiv, pra që punojnë në qeveri apo në ndonjë institucion. Takimi i ministrisë. Në kuadër të vetë procesit të mbikqyrjes, monitorimi i këtyre procedurave është i pashmangshëm, sepse ato tërheqin vëmendje të madhe mediatike, kanë një rëndësi të madhe për publikun dhe janë shembull i mjaftueshëm i një procesi gjyqësor përmes të cilit analizat krahasuese dhe praktikrat dhe veprimet e gjykatës krahasohen me të tjerët, procedurat në terren (Avramovski, 2019).

Grafikoni 4 Mesatarja e moshës dhe niveli i arsimimit

Grafikoni 5 Niveli i pozitave institucionale

4.2 Kushtet e mbajtjes së seancës

Ligji i Procedurës Penale parashikon që disa palë duhet të marrin pjesë në procedurë. Nëse palët nuk janë të pranishme, në parim gjykimi nuk mund të mbahet. Gjykata thërret personat, prania e të cilëve në seancën kryesore është e pritshme dhe e detyrueshme, por gjykata me iniciativën e saj do të thërrasë personat për të cilët ligji nuk është i detyrueshëm, siç janë dëshmitarët, Ekspertët, konsulentët teknikë, etj. janë në dispozicion të të gjitha palëve. Konkretisht, gjykata nuk është e detyruar t'i thërrasë këta persona pa këshillën e tyre dhe pa ofertë për t'i thirrur.

Detyrimet gjyqësore

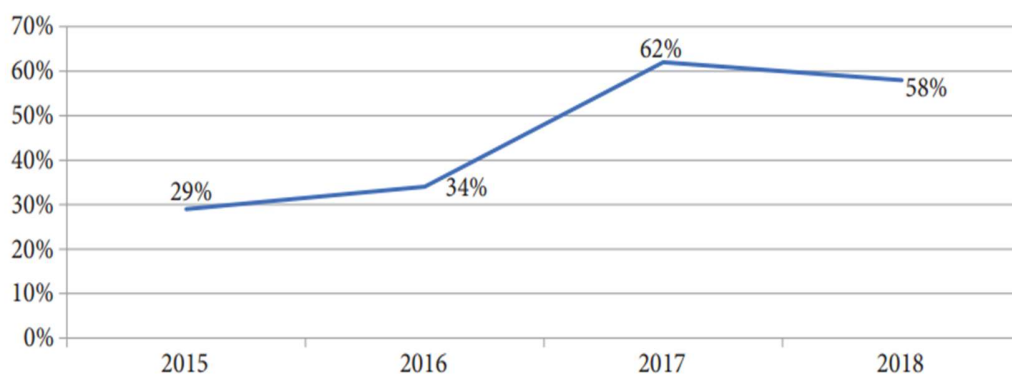
Thirrja e personave të caktuar vlen për të pandehurin, mbrojtësin e tij (sipas zgjedhjes së tij ose të caktuar në bazë të pozitës zyrtare), paditësin e autorizuar (qoftë ai prokuror apo paditës privat), dhe të dëmtuarin, përfaqësuesin e tij ligjor, personi i autorizuar.

Nëse personi i nevojshëm për zhvillimin e seancës mungon, gjykata duhet ta shtyjë seancën. Kur analizojmë të dhënat e përgjithshme për vitin 2019, niveli i zvarritjes së seancave gjyqësore është i lartë - 61%, por nëse bëhet një analizë dhe zbërthim më i thellë i të dhënave të përpunuara nga Gjykata e Jugut Penal Shkup (GjThPSH), gjykatat tjera është konstatuar. se, duke parë lëndët që kanë të bëjnë me këtë fushë, shihet se përqindja e përgjithshme e seancave të vonuara (61%) nuk korrespondon me përqindjen e seancave të vonuara në Njësinë për krim të organizuar dhe korrupsion të Këshillit Qendror Gjyqësor në Shkup. Në fakt, gjatë procesit të monitorimit të kryer nga njësia në vitin 2019, gjatë së njëjtës periudhë janë monitoruar gjithsej 177 provime në 81 lëndë, nga të cilat përqindja e provimeve të shtyra ishte deri në 49%. Kjo tregon një ndryshim domethënës nga përqindja e përgjithshme, veçanërisht nëse merret parasysh (Aras & Crowther, 2019).

Në fakt, duke gjykuar nga numri i përgjithshëm i provimeve të monitoruara – 328, prej të cilave 253 në Shkup, kjo njësi monitoroi 177 komente, duke zënë 54% të totalit të komenteve të monitoruara.

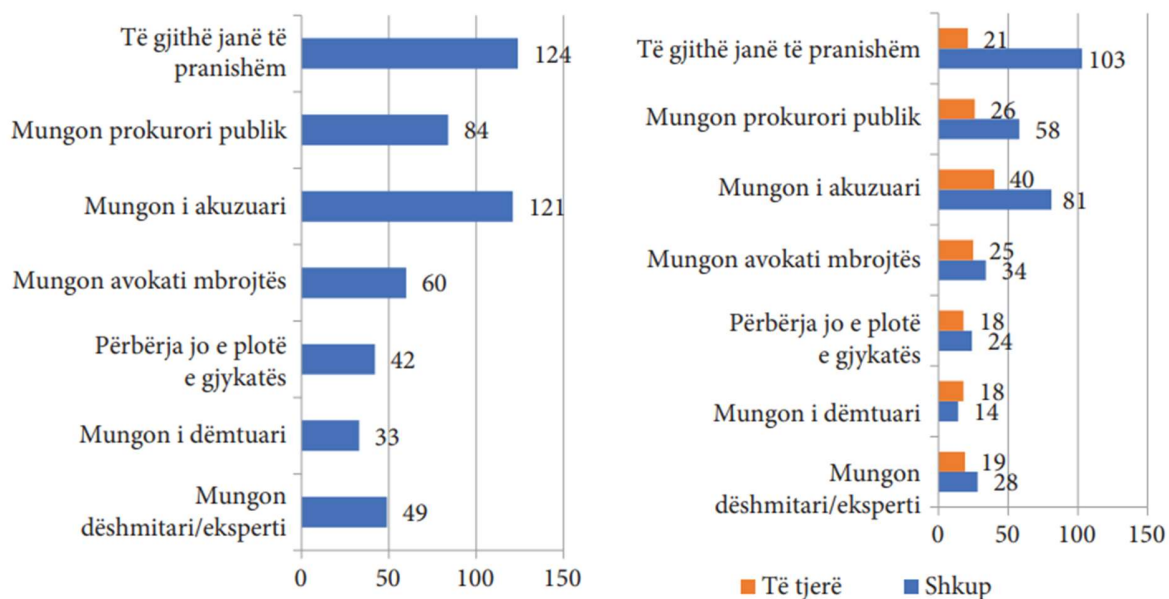
Shkalla e lartë e seancave të shtyra prej 61% përputhet plotësisht me statistikat e vitit 2018 dhe 2017 për seancat e shtyra në nivel rrethi për të gjitha ankesat në të gjithë vendin, ku përfshihen të gjitha procedimet penale pavarësisht nga fusha e objektit të ndjekjes penale. Ndërsa grafiku

më poshtë tregon gjithashtu një rritje të mprehtë në numrin e rishikimeve të shtyra në krahasim me vitet e mëparshme (2015 dhe 2016), norma është në fakt 50% më e ulët se sa do të jetë gjatë dy viteve të ardhshme.

Grafikoni 6 Statistikat e shqyrtimeve të shtyra në lëndët me maturi penale, në të 4 zonat e apelit

Duke folur për arsyet e vonesës, ajo ka të bëjë me mungesën e procedimit, gjëja më mbresëlënëse është mungesa e të pandehurit, por mungesa e përfaqësuesit të prokurorit. Numri i demonstrimit grafik Figura 7 tregon saktë mungesën e një personi specifik në program. E shprehur në përqindje, statistikatat tregojnë se në 33% të rasteve i pandehuri ka munguar në procedurë, në 17% ka munguar prokurori dhe në 17% ka munguar dëshmitari, duke rezultuar në drejtësi të paplotë. Këshilli vendosi shtyrjen e 14% të ekzaminimeve, ndërsa mungesa e ekspertëve është shënuar në 6% të rasteve. Në figurën 9 më poshtë, është krahasuar mungesa e personave në procedurë në Gjykatën e CJThP në Shkup dhe gjykatat tjera në vend, nga e cila është e pashmangshme të konstatohet se shifrat ndjekin edhe analogjinë vijuese: trajtimi i përgjithshëm statistikor, duke marrë parasysh 77 % e provimeve Është monitoruar në Gjykatën e vogël penale në Shkup (Avramovski, 2019).

Grafikoni 7 Shkaqet e shtyerjes së seancave

Ajo që ka qenë veçanërisht e dukshme në dy vitet e fundit është se qoftë në fushën e krimit të organizuar, korrupsionit apo çështje të tjera penale, mangësitë e Komisionit Gjyqësor janë shfaqur gjithnjë e më shumë në shqyrtime. Në fakt, në vitin 2019, në 42 seanca janë regjistruar komisione gjyqësore jo të plota, prej të cilave 24 lëndë kanë kërkuar themelimin e komisioneve gjyqësore në KGJThP në Shkup dhe 18 lëndë kanë kërkuar themelimin e komisioneve gjyqësore në gjykatat tjera në vend. E njëjta situatë paraqitet edhe në Njësinë kundër krimit të organizuar dhe korrupsionit të KDThP-së në Shkup në shumicën e rasteve që kanë të bëjnë me këtë çështje, kryesisht në rastet e kryetarit të Këshillit dhe kryetarit të Komisionit. Gjyqtarët që shërbejnë në komision janë gjyqtarët që trajtojnë të njëjtën çështje. Domethënë, i njëjti person në mënyrë alternative shërben si kryetar i këshillit në një disiplinë dhe shërben si anëtar i këshillit në një disiplinë tjetër. Prandaj, në rastin e rishikimeve të disiplinës të planifikuara shpesh, ndonjëherë edhe disa herë në javë pune, është e pamundur të merrni pjesë në të gjitha takimet e caktuara. Vitin e kaluar, vetëm Njësia për krim të organizuar dhe korrupsion pranë Këshillit të Drejtësisë Penale të Shkupit regjistroi 12 raste, me seancat gjyqësore të shtyra kryesisht për shkak të përbërjes jo të plotë të Këshillit Gjyqësor (Avramovski, 2019).

Për kompensimin e dëmit të mundshëm të shkaktuar nga kryerja e zotimeve nga anëtarët e Këshillit, si dhe mungesa e arsyetuar e personave të tillë për shkaqe shëndetësore apo për ndonjë

arsye tjetër subjektive, në përgjithësi, neni 349 i Konventës parasheh: LPP- mundësia e emërimit, përkatësisht emërimi i gjyqtarëve shtesë dhe gjyqtarëve porotë në rast se ndonjë anëtar i Këshillit nuk është në gjendje të veprojë për ndonjë arsye shtesë në një rast të caktuar.

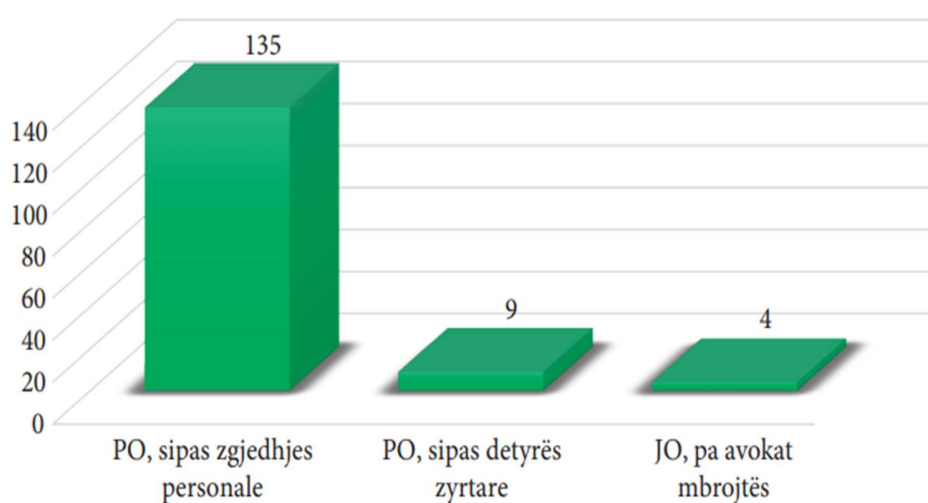
Konkretisht, nëse shqyrtimi gjyqësor ka gjasa të zgjasë për një kohë të gjatë, Kryetari i Këshillit mund të kërkojë nga Kryetari që të caktojë një ose dy gjyqtarë, përkatësisht gjyqtarë porotë, për të marrë pjesë në shqyrtimin gjyqësor për të zëvendësuar gjyqtarët. Nëse ata janë në rrugë, silleni atë në këshill. Kjo për shkak se kryetari i trupit gjykues, gjyqtarët që shërbejnë si anëtarë të Këshillit dhe gjyqtarët porotë duhet të marrin pjesë në seancën kryesore në vazhdimësi, kështu që nëse ndodh një nga situatat e mësipërme, gjyqtari ose gjyqtari porotë i caktuar nuk do të mund të marrë pjesë më tej në punë. të Këshillit dhe ai do të zëvendësohet nga një anëtar shtesë përkatës. Ligji parasheh anëtarë shtesë të këshillit që janë të pranishëm dhe marrin pjesë në seancat kryesore, por ata nuk marrin pjesë në seancat kryesore dhe nuk kanë të drejta të anëtarëve të këshillit derisa ndonjë gjyqtar të ketë nevojë të zëvendësohet ose të pengohet të marrë pjesë në shqyrtimin kryesor. nga gjyqtarë porotë të cilët gëzojnë të gjitha të drejtat e një anëtari të Bordit Drejtues gjatë shqyrtimit”. këtë mundësi është nxjerrja e drejtpërdrejtë e provave në përputhje me rregulloret, e cila kërkohet në procedurën penale dhe është vazhdimësi e ekzaminimit kryesor (Avramovski, 2019).

4.3 E drejta për avokat mbrojtës

Një nga të drejtat themelore të të pandehurit në proceset gjyqësore është e drejta për një avokat mbrojtës. Vendimet për ligjin procedural të zbatueshëm gjatë ndjekjes penale të të dyshuarve për krime

Çdo person i dyshuar ose i akuzuar për një vepër penale ka të drejtë të ketë një mbrojtës gjatë gjithë procesit penal kundër tij. Kjo e drejtë e të pandehurit vlen për të gjithë procedurën sepse Nga marrja në pyetje e parë e të akuzuarit deri në përfundimin e plotë të procedurës, në fakt ligji lejon në disa raste specifike që kjo e drejtë të forcohet në mënyrë që nëse i akuzuari nuk ka avokatin e tij për ta mbrojtur, gjykata cakton një mbrojtës. sipas detyrës zyrtare.

Duke marrë parasysh rrethanat dhe kompleksitetin e krimeve që janë fokusuar në monitorim vitin e kaluar dhe mundësinë e dënimeve të rënda për vepra të tilla penale, nga të dhënat e mbledhura mund të konstatohet se të pandehurit në procedim, nga ana tjetër, kanë mbrojtjen e tyre. avokatët (Avramovski, 2019). Në një pjesë krejtësisht të papërfillshme të procedurës, të pandehurit janë caktuar mbrojtës sipas detyrës zyrtare, dhe vetëm në katër raste kanë qenë të pandehur pa mbrojtës në shqyrtimin gjyqësor.

Grafikoni 8 E drejta për avokat mbrojtës

4.4 Masat për sigurimin e pranisë së të akuzuarit

Të dhënat për zbatimin e masave për sigurimin e paraqitjes së të pandehurve në gjykatë janë pjesë përbërëse e analizës, sepse përmes aplikimit adekuat dhe jo selektiv, mund të ketë një ndikim të rëndësishëm.

Vlerësoni drejtësinë e procedurës penale. Në vijim të praktikës së vitit të kaluar, edhe këtë vit vëzhguesit tanë do të monitorojnë shpeshtësinë e të gjitha masave për sigurimin e ekzistencës së parashikuar në nenin 144 të Ligjit të Partisë Popullore, duke i kushtuar vëmendje të veçantë

masës më të vështirë për sigurimin e ekzistencës – ndalimit, e cila prek kryesisht i pandehuri gjatë procedurës penale. liria në.

Në këtë drejtim, përveç numrit të masave të marra dhe mënyrës së zbatimit të tyre, shpalosen arsyet e zbatimit të tyre dhe vështrohet një vështrim kritik se si gjyqtarët u mbështetën mirë nga provat gjatë marrjes së vendimeve të tyre. zbatojnë ato. .

Duke analizuar të dhënat e rasteve të vëzhguara për masat për sigurimin e paraqitjes së të pandehurve në gjykatë, mund të konstatojmë se këtë vit numri i seancave dhe çështjeve penale të monitoruara nga Aleanca është ulur me 1/3, pra gjithsej 191 pacientë iu nënshtruan 328. trajtim, krahasuar me 300 raste dhe 415 trajtime vitin e kaluar.

Në këtë rast, nga këto 191 raste, në 9 raste janë paraburgosur 12 të pandehur. Krahasuar me shifrën prej 29 të pandehurve në 29 raste të paraburgimit vitin e kaluar, mund të konstatohet se numri i të pandehurve të arrestuar në rastet e monitorimit të përzgjedhura rastësisht është ulur ndjeshëm. Në fakt, ky korrelacion i thjeshtë sugjeron se është vërejtur një ulje e numrit të çështjeve, me pak më shumë se 50% të çështjeve dhe gati 60% të të pandehurve të arrestuar kanë marrë masat e paraburgimit.

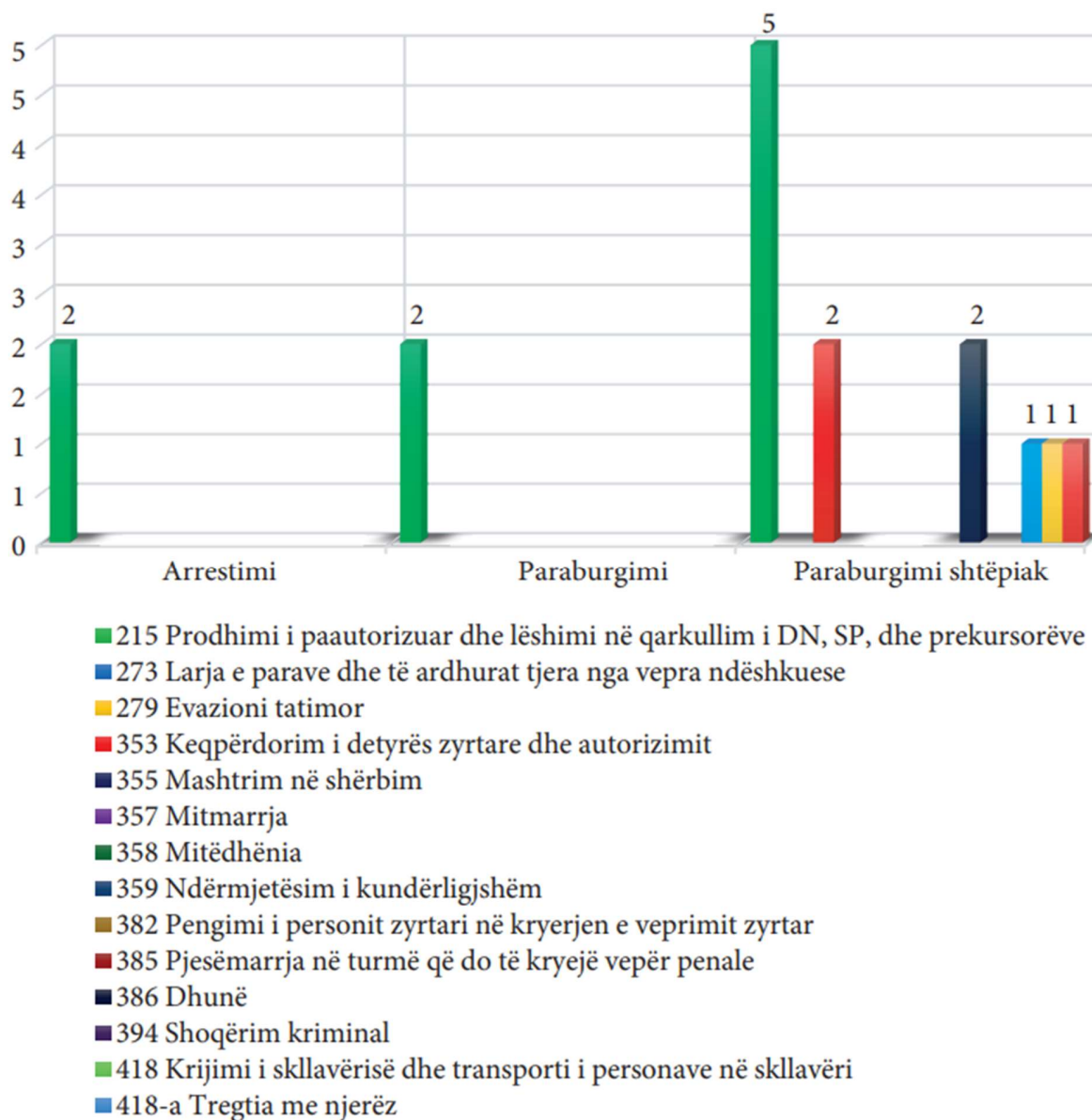
Megjithatë, krahasimi i numrit të përgjithshëm të rasteve të vërejtura vitin e kaluar me atë të këtij viti nuk tregon ndonjë zvogëlim serioz të numrit të rasteve në të cilat janë marrë masat e paraburgimit në krahasim me vitin e kaluar, dhe për këtë arsye masat e paraburgimit janë përcaktuar në 6,7%. nga seancat e vëzhguara vitin e kaluar Ndryshe, këtë vit ne kemi zbatuar ndalime në 4.7% të seancave vëzhguese. Së fundi, numri i vërtetë ose përqindja e të paraburgosurve përcaktohet duke krahasuar numrin e të paraburgosurve me numrin total të të pandehurve në të gjitha rastet e vëzhguara. Pra, ndryshe nga viti i kaluar,

Përqindja e të pandehurve në paraburgim në të gjitha çështjet penale ishte 4.7%, pra, nga 611 të pandehur, vetëm u arrestuan 29 persona, krahasuar me 8.1% këtë vit, që do të thotë se vetëm 12 nga 148 të pandehurit në rastet e korrupsionit dhe krimit të organizuar u ndaluan.

Në të vërtetë, këto të dhëna na lejojnë të konkludojmë se zbatimi i masave të paraburgimit është rritur pak këtë vit krahasuar me vitin e kaluar. Megjithatë, këtë numër nuk duhet ta interpretojmë me shqetësim, për dy arsye (Avramovski, 2019).

Arsyeja e parë është se nuk mund të konkludojmë se zbatimi i masave tona të paraburgimit është rritur ndjeshëm në krahasim me vitin e kaluar, sepse edhe duke marrë parasysh numrin e personave në paraburgim në raport me numrin total të të pandehurve, kodi penal i Maqedonia e Veriut është madje në skajin më të ulët të kornizës standarde evropiane dhe është Përqindja e të burgosurve në mesin e të gjithë të pandehurve është më pak se 10%.

Argumenti i dytë, më i rëndësishëm se i pari dhe që shpjegon drejtpërdrejt rritjen e zbatimit të masave të paraburgimit, është analiza e llojeve të veprave penale të vëzhguara dhe të analizuara nga Aleanca. Në fakt, për dallim nga viti i kaluar, kur analiza përfshinte të gjitha veprat penale të gjykuara nga gjykatat themelore të Republikës së Maqedonisë së Veriut (pavarësisht nga lloji i veprës penale), analiza e këtij viti fokusohet vetëm në rastet e krimit të organizuar dhe korrupsionit. Prandaj, rritja e përqindjes së të pandehurve në paraburgim është plotësisht e arsyeshme duke pasur parasysh llojet e krimeve të mbuluara në analizën e këtij viti. Nga ana tjetër, nuk ka asgjë të keqe me këto shifra, domethënë të dhënat e sakta merren duke përzgjedhur rastësisht çështjet dhe mund të pasqyrojnë në masë të madhe situatën reale në gjykatat në të gjithë vendin, si dhe ilustrojnë raportin e krimit të organizuar dhe korrupsionit. rastet e vëzhguara në vitin 2019. ishte 8.1%, krahasuar me 4.7% të rasteve penale për arsye të ndryshme kriminale të vërejtura në vitin 2018, gjë që nuk mund të shpjegohet si rritje e konsiderueshme (shih Figurën 9).

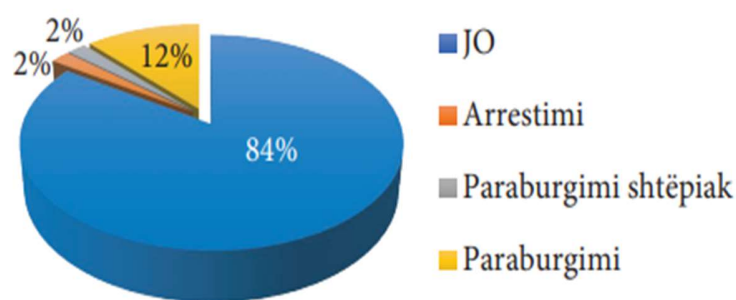

Grafikoni 9 Masat për sigurimin e pranisë së të akuzuarit

Nga këto të dhëna mund të konkludojmë se shumica e masave për sigurimin e ekzistencës përkufizohen si vepra penale nga neni 215 i Kodit Penal “Prodhimi dhe lëshimi i paautorizuar i drogave narkotike, substancave psikotrope dhe kimikateve prekursorë të tyre”, si dhe dy përkufizime të veprat penale. Krimet nga neni 353 i Kodit Penal - Shpërdorimi i detyrës dhe autoritetit zyrtar dhe krimet nga neni 396 i Kodit Penal - Veprat e dhunës dhe të pandehurit e

ndaluar për vepra penale nga neni 418-a i Kodit Penal të veprave - trafikimi i persona, 418 - neni b i Kodit Penal - kontrabandë me migrantë dhe neni 418-g i Kodit Penal - trafikim i fëmijëve. Përsa i përket veprës penale, nuk mund të komentojmë seriozitetin dhe/ose arsyetimin e gjykatës bazuar vetëm në llojin e veprës penale, pasi në këto raste konsiderohet krim i rëndë bazuar në karakteristikat personale të autorit. , zbatimi i masave më të rrepta për të siguruar që ekzistenca është më shpesh e justifikuar (Avramovski, 2019).

Nga të dhënat e vëzhguara në procesverbalet e seancave, mund të konstatohet se ka pasur një rënie serioze në zbatimin e masave më të thjeshta për të siguruar paraqitjen e të pandehurve në gjykatë. Prandaj, ndryshe nga viti i kaluar kur këto masa u përcaktuan në 31 lëndë, këtë vit ato janë përcaktuar në vetëm 12 lëndë (shih grafikun 10).

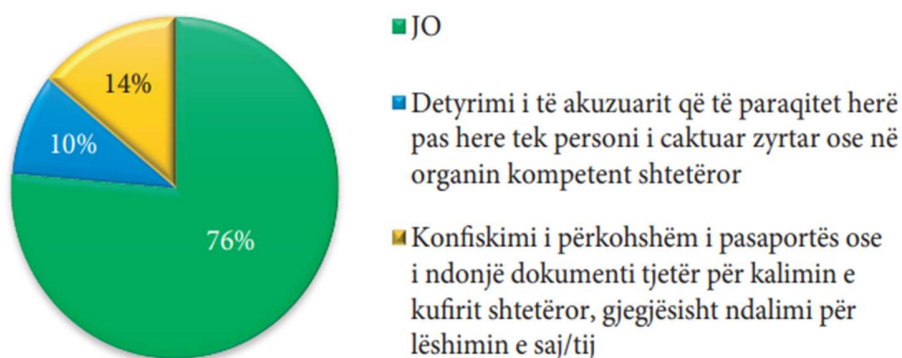
Grafikoni 10 Masat për sigurimin e pranisë

Për më tepër, që nga masat më të thjeshta për sigurimin e ekzistencës, prej këtij viti janë përcaktuar masa parandaluese vetëm për 22 persona, 9 prej të cilëve kanë përmbushur detyrimet ndaj të pandehurve.

Ndaj 13 personave u përcaktua kohë pas kohe konfiskimi i përkohshëm i pasaportave ose i çdo dokumenti tjetër me paraqitjen tek zyrtarët e caktuar ose autoritetet kompetente kombëtare. Kalimi i kufijve kombëtarë ndalon lirimin e tij/saj. Përfundimisht, dy të pandehurit në të dyja rastet u caktuan në arrest shtëpiak. Fatkeqësisht, pajtueshmëria me garancinë nuk u ndoq në asnjë vend këtë vit.

Subjekte vëzhgimi të zgjedhura rastësisht. Me këto shifra për aplikimin e masave më të thjeshta për të siguruar praninë e të pandehurit, në fakt jemi më afër shifrave të dy viteve më parë⁵.

Merrni hapa më të thjeshtë për të siguruar praninë e të pandehurit gjatë procedurës penale (shih provën 11).

Grafikoni 11 Masat parandaluese

Bazuar vetëm në të dhënat e rastit të vëzhguara dhe duke marrë parasysh zbatimin e masave të marra për të siguruar paraqitjen e të pandehurve në gjykatë, mund të konkludojmë se gjykatat tona respektojnë në masë të madhe të drejtën e lirisë së të pandehurit. Të pandehurit, pra respektojnë parimin e prezumimit të pafajësisë në masë më të madhe sesa kur zbatojnë masa që cenojnë rëndë të drejtën e lirisë së garantuar me Kushtetutë. Nga kjo mund të përsërisim kënaqësinë e vitit të kaluar me vetëpërmbajtjen e gjykatave në zbatimin e masave për të siguruar paraqitjen e të pandehurve në gjykatë, pra mund të konkludojmë se gjykatat tona respektojnë plotësisht të drejtat e të pandehurve dhe lirinë e të pandehurve kur merren me çështjet. të krimit të organizuar dhe korrupsionit (Avramovski, 2019).

Megjithatë, ky këndvështrim i këtyre masave është deri diku i njëanshëm, pasi ky interpretim nuk merr parasysh qëllimin për të cilin ekzistojnë këto masa, që është injorimi i së drejtës për një gjykim efektiv dhe veprim efektiv duke favorizuar të drejtën e të pandehurit për të liria.. Në të vërtetë, nëse merret parasysh përqindja e lartë e seancave të shtyra për shkak të mungesës së të pandehurit, duket se efikasiteti i sistemit të drejtësisë penale në rastin tonë nuk mund të varet nga zbatimi i masave për të siguruar praninë e të pandehurit. Nga ana tjetër, mund të

konkludojmë se, për fat të keq, gjyqtarët shpesh dhe lehtësisht i shtyjnë seancat gjyqësore në të cilat i pandehuri mungon dhe kur vlerësojnë arsyet e mungesës së të pandehurit, shumë herë duket se kanë, ndoshta, shumë njohuri për gjendja e të pandehurit. Në këtë rast nuk kanë marrë masa më të rrepta për të siguruar praninë e tij. Është për këtë arsye që ne besojmë se përqindja e lartë e seancave të shtyra mund të reduktohet deri diku edhe nëse masat më të lehta do të vendoseshin më shpesh për të siguruar që të pandehurit të paraqiten në gjykatë.

Përmes kombinimit të duhur, është e mundur të krijohet cilësia dhe sasia e duhur për të detyruar të akuzuarin të marrë pjesë rregullisht në seancat gjyqësore, në të cilin rast ndërmerren hapa për të siguruar. Prania e të pandehurit nuk është ndëshkuese (Avramovski, 2019).

Një tjetër konkluzion është se gjyqtari nuk ka mjete të mjaftueshme financiare dhe procedurale për të verifikuar nëse i pandehuri ka në të vërtetë një arsye për të munguar apo thjesht po manipulon gjykatën, në bazë të së cilës gjyqtari mund të marrë një vendim edhe në bazë të rrethanave më të zakonshme. Merrni masa për të siguruar që të pandehurit të paraqiten në gjykatë gjatë procesit penal.

Për këtë arsye ne e konsiderojmë të nevojshme përditësimin e konkluzioneve të vitit të kaluar për reformën ligjore, përmes së cilës do të futet një shërbim i posaçëm në sistemin e drejtësisë penale që do t'u japë gjyqtarëve informacion mbi të dhënat personale të të pandehurve. Një mënyrë për të zbatuar këtë rekomandim do të ishte ndryshimi dhe përmirësimi i Aktit të Shërbimit të Provës, në të cilin rast oficerëve të shërbimit të provës do t'u jepeshin kompetenca për të ndihmuar gjyqtarët që do të ishin gjerësisht afër kompetencave aktuale të oficerëve të shërbimit të provës.

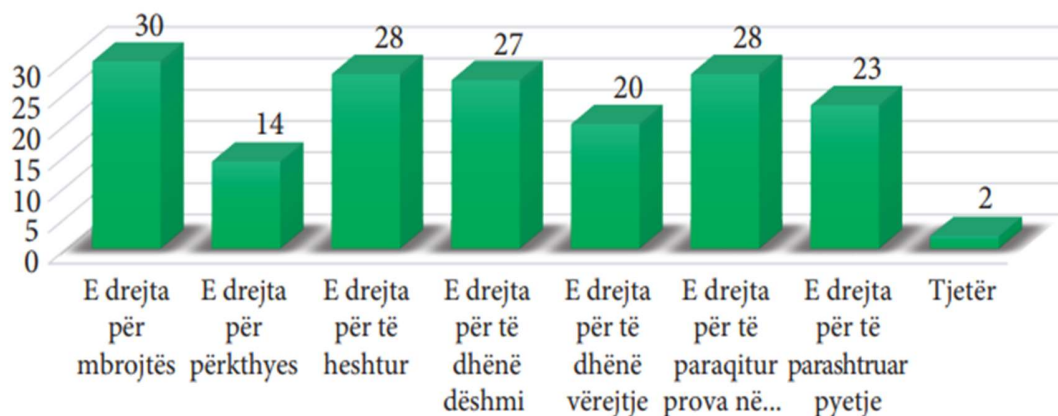
Vlerësimi i rrezikut të personave të dënuar dhe të pandehurve sipas nenit 11 të Ligjit për Shërbimin e Provës. Sigurisht që këto ndryshime ligjore kërkojnë në mënyrë të pashmangshme një rritje të ndjeshme të aftësive njerëzore dhe materiale të Shërbimit të Provës dhe për këtë mund të themi me kënaqësi se Shërbimi i Provës dalëngadalë po fillon të ushtrojë aftësitë dhe funksionet e tij ligjore (Janeska, 2021).

4.5 Këshillat mbi të drejtat e të pandehurve

Pozita e të akuzuarit në procedurë është në një masë të madhe vetë specifike, veçanërisht nëse kemi parasysh se në procedurën penale është e kufizuar liria e personit kundër të cilit drejtohet procedura. Për të mbrojtur të akuzuarin në çdo fazë të procedimit ndaj veprimeve arbitrare të organeve shtetërore, shteti garanton disa të drejta procedurale, të cilat, nëse nuk garantohen, mund të çojnë në cenimin e të drejtës së garantuar për një gjykim të drejtë dhe të paanshëm.

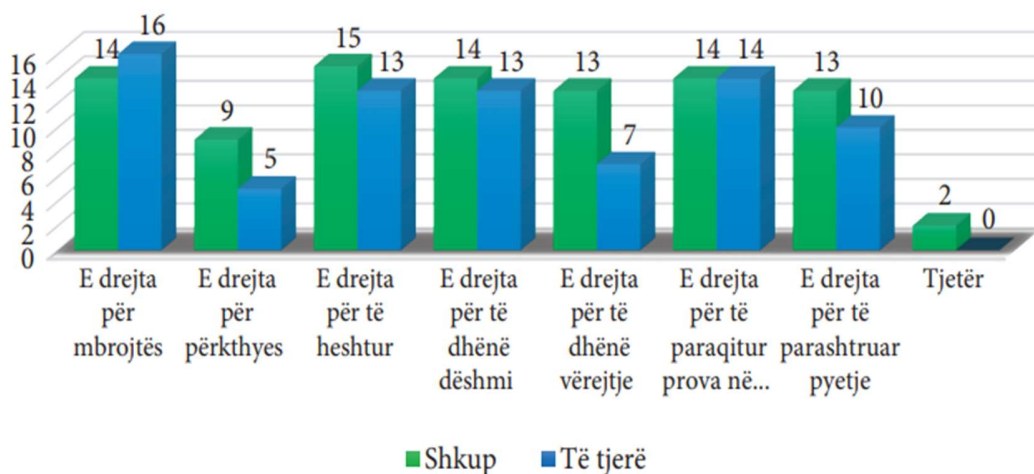
Baza për masat mbrojtëse procedurale në procedurë vendoset në fazën kur i pandehuri është i njohur me përmbajtjen e aktakuzës dhe natyrën e veprës së akuzuar. Gjatë monitorimit të procedurës, vëzhguesit kanë konstatuar se në 15% të rasteve (gjysma e të cilave në Gjykatën e Shkupit dhe gjysma tjetër në Gjykatën e Kumanovës), të pandehurit nuk janë marrë në pyetje nga gjykata. Në gjykatë nëse e kuptuan se për çfarë akuzoheshin.

Fusha e mbrojtjes që gëzojnë të pandehurit është se ligji e ndalon përdorimin e dëshmisë së të pandehurit në procedurat gjyqësore nëse vendimi i gjykatës shkel këshillimin e detyrueshëm për të drejtat. Kjo është arsyeja pse këshillat për të drejtat janë gjithashtu objekt i analizës së këtij viti. Prandaj, në procesin e përpunimit dhe analizimit të të dhënave të mbledhura nga vëzhguesit, kemi gjetur (Figura 12) se të drejtat për të cilat të pandehurit më së shpeshti informohen janë në fakt e drejta për të punësuar një avokat mbrojtës dhe e drejta për t'u paraqitur në gjykatë për mbrojtje. Provat dhe e drejta për të heshtur janë në kontrast të fortë me të dhënat e vitit të kaluar. Të dhënat e vitit të kaluar treguan se të drejtat më të përmendura ishin e drejta për të dëshmuar, e drejta për të dhënë prova për mbrojtjen e vet dhe e drejta për të heshtur, e ndjekur nga afër respektivisht të drejtat e avokatëve mbrojtës. E drejta e njoftimit. E njëjta gjë me të dhënat e 2018-ës është edhe këshilla për të drejtën e përkthimit, përdorimi i të cilave është qartësisht i kufizuar, qoftë në lidhje me krimin e organizuar dhe rastet e korrupsionit apo çështjet e drejtësisë penale (Avramovski, 2019).

Grafikoni 12 *Këshillat për të drejtat*

Duke marrë parasysh numrin e rasteve të mbikëqyruara nga CJThP në Shkup dhe numrin e rasteve në qytete të tjera, përqindja e komisioneve për të drejtat është e ngjashme, pasi në gjykatat e tjera në vend e drejta për përkthyes dhe e drejta për t'u dëgjuar janë më pak të informuar për të drejtat e të akuzuarit (shih grafikun 13).

Grafikoni 13 *Këshillat për të drejtat në GjThP - Shkup kundrejt gjykatave të tjera themelore*

4.6 Zbatimi i pranimit të fajta

Procesi i pranimit të fajtisë gjatë shqyrtimit kryesor është një element i domosdoshëm i analizës së Aleancës për Gjykim të Drejtë përmes të cilit analizohet drejtësia e vërejtur e procedurave.

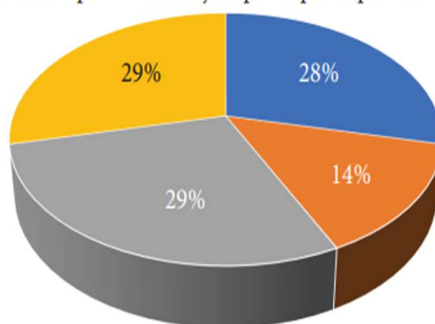
Nga pikëpamja teorike dhe praktike, rrethanat specifike të procedurës penale në të cilat i pandehuri pranon fajtesinë meritojnë analizë. Nga pikëpamja e ekonomisë procedurale, shkalla e respektimit të të drejtave të procesit të rregullt ligjor të të pandehurit lidhet me heqjen dorë nga i pandehuri nga garancitë e caktuara të procesit të rregullt ligjor, dhe kështu ndikimi procedural i kësaj thjeshtohet gjithashtu. Kursimet në burimet gjyqësore dhe ndikimi i këtyre veprimeve në procedura kanë një ndikim të rëndësishëm në perceptimin e publikut për drejtësinë e procedimit penal. Më e rëndësishmja, duke pasur parasysh ndikimin e pranimit të fajtisë së të pandehurit në veprime të tjera gjatë procedurës penale,

Kryesorja është shkalla e provës dhe e provës, e cila lidhet drejtpërdrejt me efikasitetin e drejtësisë penale.

Nga rastet e vëzhguara këtë vit, vëzhguesit tanë dokumentuan vetëm shtatë raste në të cilat të pandehurit e pranuan fajtesinë. Këto të dhëna tregojnë se në rastet e vëzhguara pranimi i fajtisë gjatë shqyrtimit gjyqësor është gjithnjë e më i rrallë. Në fakt, ndryshe nga 40 rrëfimtaret e regjistruar në 2017 15 dhe 26 rrëfimtaret e regjistruar në 2018 16 , këtë vit vëzhguesit tanë fatkeqësisht kanë vetëm 7 dëshmitarë (Avramovski, 2019).

I pandehuri e ka pranuar fajtesinë gjatë shqyrtimit gjyqësor. Numri i të pandehurve që pranojnë fajtesinë gjatë periudhës së shqyrtimit kryesor ka rënë në mënyrë eksponenciale, duke paralajmëruar për probleme të mundshme sistematike në zbatimin e ndjekjeve penale nga agjencia.

Numri i pranimet të fajit sipas veprave penale

- neni 215 - Prodhimi i paautorizuar dhe lëshimi në qarkullim i DN, SP dhe prekursorëve
- neni 353 - Keqpërdorim i detyrës zyrtare dhe autorizimit
- neni 418 - Krijimi i skllavërisë dhe transporti i personave në skllavëri
- neni 418-b Kontrabandë me emigrantë

Grafikoni 14 Numri i pranimet të fajit sipas veprave penale

KAPITULLI 5

5.1 Akuza dhe raste të ndryshme që rrjedhin nga prokuroria për ndjekjen e krimit të organizuar dhe korrupsionit

AKTAKUZË ME PROPOZIM PËR VAZHDIMIN E MASËS SË PARABURGIMIT DHE MASËS SË BURGUT SHTËPIAK

-----, me initiale -----, lindur më ----- në Shkup, Nga Babai ----- dhe Nëna -----, me adresë banimi në ----- dhe me vendbanim në -----, Shkup, Me AM -----, me letërnjoftim ----- -- lëshuar nga SPB Shkup, me arsim të mesëm të kryer, l pamartuar, l papunë, pa tokë, l dënuar, është duke u zhvilluar procedurë edhe për vepra tjera penale, Maqedon, Shtetas l R. Së Maqedonisë së Veriut, Momentalisht në Paraburgim, përcaktuar me Vendimin IV KOK PP ----- Prej 15.07.2019 v. Tek gjyqtari i procedurës paraprake në Gjykatën Themelore Penale Shkup, për një periudhë prej 30-tridhjetë ditësh, konsiderohet nga 15.07.2019 v. nga 13.00 ora deri 14.08.2019 v. deri 13.00 ora, zgjatet edhe për 30-tridhjetë ditë të reja me Vendimin KIOK-KS ----- nga 12.08.2019 v. të Këshillit Penal të Departamentit për Krim të Organizuar dhe Korrupsion në Gjykatën Themelore Penale Shkup, Konsideruar nga 14.08.2019 v. nga 13.00 ora deri 13.09.2019 v. deri 13.00 ora dhe zgjatet edhe për 30-tridhjetë ditë të tjera, me Vendim KIOK - KS -----nga 13.09.2019 v. në Këshillin penal të Departamentit për krim të organizuar dhe korrupsion pranë Gjykatës Themelore Penale Shkup, Konsideruar nga 13.09.2019 v. nga 13.00 часот до 13.10.2019 v. nga 13.00 ora, dhe ekzistenca e shkaqeve të parashikuara në nenin 165 paragrafi 1 pikat 1 dhe 3 të Kodit Civil;

PËR ARSYE SE:

1. Në periudhën nga nëntori 2018 deri në prill 2019 në Shkup, i akuzuari ----- i njohur si ----- duke përfituar nga ndikimi i tij i supozuar mbi të akuzuarën -----, Prokurori i

Përgjithshëm i Prokurorisë Publike për ndjekjen e krimeve të lidhura dhe që rrjedhin nga përmbajtja e monitorimit të paligjshëm të komunikimeve, përmes krijuar më parë marrëdhënie miqësore, ndikuar për të kryer një veprim zyrtar që nuk duhej bërë të kryera në lidhje me zhvillimin e procedurës penale me urdhër të të akuzuarit ----- për zbatimin e procedurës hetimore kundër -----në rastin me titullin e punës "PERANDORIA" për të lehtësuar pozitën e tij në procedurë me një propozim që të hiqet masa e paraburgimit, ndaj tij të caktohet një masë më e butë – arrest shtëpiak, ekzistenca e të njëjtave rrethana të pandryshuara në bazë të të cilave, me sugjerimin e saj, ndalimi është përcaktuar dhe zgjatur dhe në vazhdim të procedurës t'i jepet statusi i dëshmitar i mbrojtur dhe me urdhër që të ndërpritet procedura hetimore ose të përfundojë me të propozimin e marrëveshjes së fajësisë për krime më të lehta dhe për të paguar një shumë të parëndësishme prej dëmit, për t'i hequr masën e sigurimit, konfiskimin e përkohshëm të pasaportave , dhe çfarë kontribuoi dukshëm i akuzuari -----duke bashkëpunuar me takime të vazhdueshme dhe vendosje të kontakteve të ndërsjella të të akuzuarve ----- me dëshmitarin -----dhe dëshmitarin -- ----- në takimet të cilat kanë siguruar në ndikimin e të akuzuarit ----- te i akuzuari -----, dhe për ndërmjetësimin ka marrë një çmim në shumën totale prej 1.500.000 euro në emërtime të ndryshme në vlerë prej 92.250.00,00 denarë dhe atë nga dëshmitari ----- shuma prej 500.000 euro dhe nga dëshmitari ----- një shumë prej 1.000.000 euro.

Në fillim të nëntorit 2018, pasi në lëndën me punë dhe me titull "Perandoria" i akuzuari ----- ----ka miratuar një urdhër për zbatimin e procedurës hetimore kundër ----- dhe të tjerëve dhe ka dorëzuar Propozim për përcaktimin e masës së paraburgimit që e ka caktuar Gjykata Themelore Shkup I në kohëzgjatje prej 30 ditësh, disa ditë pas ndalimit të tij, i akuzuari -----në marrëveshje me të akuzuarin ----- duke i shfrytëzuar rrethanat se ka qenë punonjës i "Orka Holding" AD Shkup, organizoi takime me dëshmitarin ----- bashkëshorten e tanishme dëshmitari ----- me të akuzuarin -----në zyrën e tij e vendosur në godinën e përdorur nga media televizive ----- ku u mbajtën disa mbledhjet dhe gjatë çdo takimi i akuzuari ----- kontakton në telefon me altoparlant hapur me dëshmitaren -----qe ta sigurojë dëshmitarin ne afërsin e tyre kush

kush kontaktoi të akuzuarin ----- për të siguruar dëshmitarin për afërsinë e tyre, kështu që pasi dëshmitari ----- u sigurua për ndikimin e tij mbi të akuzuarin ----- , dhe meqenëse ndaj bashkëshortit iu vazhdua masa e paraburgimit, në të dytën 4 gjysma e muajit dhjetor 2018 te pandehurit ----- dhe ----- në një takim me të i kanë kërkuar 500 mijë euro për masën e paraburgimit ndaj bashkëshortit që të zëvendësohet me masë më të lehtë arrest shtëpiak, pra dëshmitari -----pasi i ka siguruar 500.000 euro se bashku me të akuzuarin ----- shkuan ne shtëpine e të akuzuarit ----- në vendbanim -----Skopsko ku ajo u dha paratë, dhe më 24.12.2018v, duke pranuar ndikimin e të akuzuarit -----, i akuzuari ----- duke përdorur pozitën dhe autoritetin e tij zyrtar në Gjykatën e Apelit Shkup bëri propozim për heqjen e masës së paraburgimit ndaj ----- dhe atij ti caktohet masë më e lehtë – arrest shtëpiak, pas së cilës më datë 27.12.2018 Gjykata e Apelit Shkup miratoi aktvendimin e Gjykatës Supreme -----, me të cilin përcaktohet masa e arrestit shtëpiak dhe gjatë dhënies së tij të akuzuarit ----- dhe ----- e vizitonin vazhdimisht në shtëpinë e tij në ----- Shkup, ku ka vuajtur masën e arrestit shtëpiak dhe gjatë këtyre takimeve për ta bindur në ndikimin që i akuzuari ----- ka tek i akuzuari ----- i cili kontaktoi me të në telefon përmes altoparlantit, i cili i kapërceu kufijtë dhe ajo ua ka komunikuar atyre të dhënat e saj zyrtare-konfidenciale nga hetimi, veçanërisht duke theksuar se prokurori publik që vepron në këtë rast do të punojë sipas porosisë së saj dhe pas bisedave të tilla i kanë kërkuar 8.000.000 euro nëse Prokuroria Publike për ndjekjen penale të krimeve që lidhen dhe rezultojnë nga përmbajtja e paligjshme monitorimin e komunikimeve me vendim të Gjykatës Supreme të Republikës së Maqedonisë së Veriut mbetet prokuror i autorizuar në çështjen penale kundër tij dhe nëse jep mendim se prokuroria është paditëse e paautorizuar për t'u dhënë atyre 5 000 000 euro, procedura hetimore i ka dhënë të pandehurit statusin e dëshmitarit të mbrojtur dhe bashkë urdhri do të ndërpresë procedurën hetimore ose do të lidhë marrëveshje për pranimin e fajësisë me të për vepra penale dhe të paguajë dëmin e parëndësishëm dhe masën e sigurimit - dokumentet e udhëtimit të konfiskuara përkohësisht do t'i anulohen dhe pas nje kohe te caktuar do t'i kthehen pa kufizim dhe për këtë ai duhet t'u japë menjëherë 1.000.000 euro, dhe 4.000.000 euro të mbetura ti paguaj nga 1 000 000 euro

radhazi në prill, maj, shtator dhe dhjetor 2019, pra më datë 20.02.2019 rreth orës 15h të pandehurit ----- dhe ----- erdhën në shtëpinë e dëshmitarit -----
 - i cili më pas me një çantë të markës "Louis Vuitton" së bashku me dëshmitarin -----
 ---zyrtar i këmbimit valutor në Orka Holding AD Skopje vendos 1.000.000 euro në monedha të ndryshme të lidhura në pako, ua ka dhënë çantën të pandehurve, pas së cilës ata janë larguar nga shtëpia e tij, saktësisht datë e pacaktuar në periudhën mars-prill 2019, i akuzuari -----
 -----deri te gjykata dorëzoi pëlqimin me shkrim dokumentin e udhëtimit maqedonas të -
 ----- ti kthehet përkohësisht tek ai, pra i pandehuri ----- Për veprimet e ndermara duke përdorur dhe tejkaluar pozitën dhe kompetencat e tyre zyrtare ka përfituar për vete një përfitim të konsiderueshëm pasuror, përkatësisht sende-moblie në vlerën 296.040,00. denarë dhe të holla në vlerë prej 50.000 euro në kundërvlerë prej 3.075.000,00 denarë, dhe per ndikimin e paligjshëm, te pandehurit ----- kane marre shpërblim prej 1.500.000 euro në denarë ekuivalent me 92.250.000,00 denarë, dhe të pandehurit ----- dyshuan në konfidencialitetin e takimeve dhe negociatat, ata nuk kishin më takime me dëshmitarin.

Me të cilat veprime:

I akuzuari ----- ka kryer vepër penale – „Pranim shpërblimi për ndikim të paligjshëm" sipas nenit 359 paragrafi 7 c.v. paragrafi 3 c.v. paragrafi 2 c.v. Neni 22 i Kodit Penal dhe vepra penale - “Pastrimit të parave dhe produkteve të tjera nga vepra penale” sipas nenit 273 paragrafi 1 i Kodit Penal, i akuzuari ----- ka kryer vepër penale – “Keqpërdorim I punës zyrtare”. pozitën dhe autoritetin, sipas nenit 353 paragrafi 3 c.v. Paragrafi 1 i Kodit Penal dhe i akuzuari ----- ka kryer krim - „Marrje shperblimi për ndikim të paligjshëm" sipas nenit 359 paragrafi 7 c.v. paragrafi 3 c.v. paragrafi 2 c.v. Neni 22 i KP.

Aktakuza bazohet në këto prova:

1. Vërtetim nga evidenca penale dhe penale për të akuzuarin -----KR-----
 -- nga 18.07.2019 të Gjykatës Themelore Penale Shkup, Divizioni Penal dhe precedentë penalë,
2. Letra SU ----- me datë 05.09.2019 të Gjykatës Themelore Gjevgjeli, me parashtresën, Të dhënat e dosjeve penale Kr ----- nga 05.09.2019 dhe Lista e dosjes

penale nga 5 shtatori 2019 të Gjykatës Themelore Gjevgjeli me department Valandovë, për të akuzuarin -----, 3. Shkresa KR----- me datë 25.07.2019 të Gjykatës Themelore Ohër, me listë të bashkëngjitur nga dosja penale e datës 23.07.2019. në Gjykatën Themelore Ohër, për të akuzuarin -----,

4. Urdhri IV KOK PP ----- e datës 15.07.2019 te gjyqtari i të mëparshmit në procedurë në Gjykatën Themelore Penale Shkup, për bastisje në shtëpinë e të akuzuarit -----, gjendet në ----- Shkup në fotokopje.

5. Urdhri IV KOK PP ----- e datës 15.07.2019 te gjyqtari në Procedurë të më[arshme në Gjykatën Themelore Penale Shkup, për bastisje në shtëpinë e të akuzuarit -----, me vendndodhje ----- Shkup.

Propozim

Nga i akuzuari -----ti merren paratë e tij, objektet dhe të tjera të ardhurat nga veprat penale, sendet që kanë lindur nga ekzekutimi i veprave penale, punimet, si dhe objektet që janë destinuar ose janë përdorur për ekzekutimin e krimeve, përkatësisht - 100 (njëqind) kartëmonedha në prerje prej 50 euro secila, me numër serial. kartela e llogarisë valutore nr. --- -----, 4 (katër) jastëkë ZEBRANO gri ngjyra, 3 (tre) jastëkë ZEBRANO gri ngjyrë krem me ngjyrë ari, 1 (një) divan gri krem, Ngjyra ZEBRANO, 2 (dy) kolltuqe ZEBRANO me 4 kembe, ngjyre krem, 2 (kolltuqe) ZEBRANO me forme katerkendeshe ngjyre krem, komplet 3 (tre) tavolinash te permasave te ndryshme ngjyre krem me modele gri me kembe dhe simbole topi, 1(nje) ngjyre kremi te ulet tavoline me modele gri me kembe dhe me simbole topash, 1 (nje) tavoline kafeje te rrumbullaket ngjyre krem me modele gri me kembe dhe me simbole topi, lartësia 65 cm, 1 (një) komodë me 3 sirtarë ngjyre krem me modele gri gjerësi 55 cm, gjatësi 248 cm dhe lartësi 46 cm, 1 (nje) audio Sistemi i markës LG ngjyra e zezë e përbërë nga dy pjesë me mbishkrimin P/N:

PROPOZIME SPECIALE

Në bazë të nenit 321 paragrafi 3 dhe nenit 165 paragrafi 1 pika 1 dhe 3 të Kodit të Procedurës Penale, propozoj masën e paraburgimi, e cila caktohet nga gjyqtari i procedurës paraprake për të vazhduar kundër të akuzuarit -----, për arsyet e mëposhtme:

Janë dhe janë plotësuar arsyet për caktimin e masës së paraburgimit të parashikuara në nenin 165 paragrafi 1 pika 1 të KPP, sepse ekziston dyshimi i bazuar se nëse i akuzuari ----- mbrohet nga liria do të jetë i paarritshëm për autoritetet e zbatimit të ligjit, në veçanti për faktin se këto janë krime shumë të rënda, në të cilat ai udhëton shpesh jashtë vendit, ndërsa në Republikën e Maqedonisë së Veriut është i papunë, ka bllokuar transaksionet, llogaritë, nuk realizon të ardhura të ligjshme, nuk zotëron pasuri të paluajtshme që janë në emër të tij emri, sipas letërnjoftimit, adresa e banimit është ----- Shkup-Karposh nr.jeton joformalisht në lagjen Orman-Skopsko dhe nuk ka familje të ngushtë.

Ekziston edhe baza e parashikuar në nenin 165 paragrafi 1 pika 3 të Kodit Civil që i akuzuari ---- ----- do të përsërisë krimin për të cilin akuzohet, sidomos duke pasur parasysh rolin e tij dhe këmbëngulja në kryerjen e veprës penale, si dhe rrethanë që kryerja e këtij lloji të krimit është një mundësi për të përfituar përfitim material të paligjshëm në mënyrë të lehtë.

(PROKURORIA PUBLIKE E REPUBLIKËS SË MAQEDONISË SË VERIUT, 2023)

Villma Ruskoska

PËRFUNDIME DHE REKOMANDIME

Si përfundim mund të konstatojmë se krimi i organizuar dhe korrupsioni janë dy problematike shumë të mëdha dhe sfiduese jo vetëm për ne, mirëpo edhe për vendet më të zhvilluar në të gjitha aspektet. Duke qenë se krimi i organizuar është një formë e krimit që i kalon kufijtë kombëtarë dhe gjithnjë e më shumë ka karakteristikat e krimit ndërkombëtar, ai ka sjellë shumë pasoja për njerëzimin. Megjithatë, legjislacionit kombëtar i mungon një përkufizim i qartë i këtij fenomeni. Deri më tani, studiues nga vende të ndryshme nuk kanë ende plotësisht të qartë të kuptuarit e krimit të organizuar. Komuniteti ndërkombëtar ka bërë disa përpjekje serioze për të përcaktuar këtë koncept, dhe i pavarur nga Organizata e Kombeve të Bashkuara. Kjo rezultoi në krijimin e një konvente ndërkombëtare, e cila përfshin përcaktimin e elementeve të grupeve të organizuara kriminale dhe parashikon një sërë masash për të luftuar dhe parandaluar grupet e organizuara kriminale.

Rekomandime:

- Është e nevojshme që gjykata të rrisë koordinimin në organizimet e seancave gjyqësore, veçanërisht në menaxhimin e kohës dhe caktimin e gjyqtarëve të komisionit gjyqësor, në mënyrë që t'u jepet atyre mundësia për të avancuar punën përkatëse. për të zgjidhur këtë problem.
- Sistemi AKMIS duhet të jetë i koordinuar me oraret e aktiviteteve të të gjitha lëndëve në program.
- Rritja e numrit të mungesave të gjyqtarëve dhe prokurorëve mund të tregojë burime të pamjaftueshme njerëzore në gjykata dhe prokurori, ndaj është e nevojshme të analizohet numri i gjyqtarëve dhe prokurorëve dhe statusi i tyre i shërbimit profesionin e tyre
- Kur është fjala për Njësinë kundër krimit të organizuar dhe korrupsionit në Gjykatën e vogël penale në Shkup, vërejmë një trend të përmirësimit të shtyrjes së seancave gjyqësore. Vitin e kaluar, në këtë njësi,
- Numri i seancave të shtyra ishte 12% më i lartë se mesatarja kombëtare për gjykatat e tjera,

- Kryesisht zbatohen masat e paraburgimit në krahasim me masat më pak të rënda për të siguruar paraqitjen e të akuzuarit,
- Paraburgimi është akoma masa më e përdorur për sigurimin e pranisë së të akuzuarve, megjithëse ligji e lejon përdorimin edhe të masave më të lehta. Prokuroria duhet të përpiket t'i zbatojë edhe masat e tjera të parapara me të cilat do të sigurohej prania e të akuzuarve, ndërsa paraburgimi të jetë opsioni i fundit,
- Vazhdon praktika e gjykatave që të mos japin shpjegime adekuate për arsyet e përcaktimit të paraburgimit, e po ashtu nuk çmohen dhe nuk përmenden as faktorët në vendimet për përcaktimin dhe zgjatjen e masës së paraburgimit nga ana e gjykatave,
- Ka nevojë për reformë të LPP-së dhe të Ligjit për Shërbimin e Provës, me qëllim të hapjes së mundësisë që shërbimet e provës të kenë kompetenca në aspekt të kontrollit dhe monitorimit të zbatimit efikas të masave më të lehta për sigurimin e pranisë,
- Është e nevojshme që gjykata t'i kushtojë më shumë vëmendje dhënies së këshillave për të drejtat e të akuzuarve dhe të dëshmitarëve, veçanërisht në gjykatat jashtë Shkupit,
- Zbatimi konsekuent i LPP-së nga ana e gjyqtarëve në lidhje me të drejtat e të akuzuarit gjatë marrjes së tij në pyetje me qëllim të këshillimit të plotë dhe të hollësishëm për të drejtat e parashikuara në LPP,
- Parimi i transparencës së gjykimeve është kryesisht i pranishëm, e kur bëhet "alë për shqyrtimet që janë të mbyllura për publikun, inkurajues është qëndrimi i Gjykatës Themelore Penale në Shkup për të mundësuar praninë e ekspertëve, që është parashikuar sipas nenit 355 paragrafi 2 të LPP-së. Megjithatë, duke pasur parasysh se një pjesë e gjykatave në vend ende nuk janë plotësisht të hapura për publikun, konsiderojmë se nevojitet përparim në trajtimin e kësaj çështjeje nga ana e gjykatave,
- Është e nevojshme të bëhet barazimi i praktikës së gjyqtarëve se kur dhe deri në ç'masë mund ta ndryshojnë renditjen e paraparë me ligj të nxjerrjes së provave mbi baza të ndryshme. Gjykatat duhet t'i shpjegojnë në detaje vendimet e tyre për ndryshimin e renditjes së nxjerrjes së provave, me qëllim që të sigurohet se ka barazi të armëve dhe se barra e provës nuk është transferuar mbi mbrojtjen,

- Është vërejtur përparim në lidhje me incizimin audio-vizual të shqyrtimeve edhe atë vetëm në Gjykatën Themelore Penale - Shkup, por, megjithatë, mbisundon praktika e mbajtjes së procesverbalit përmes diktimit nga ana e gjyqtarëve,
- Është e nevojshme që urgjentisht të braktiset praktika e diktimit, gjegjësisht e parafrazimit të pyetjeve dhe të dëshmive nga ana e gjyqtarit. Në këtë drejtim, është e nevojshme të ndahen mjetet dhe burimet e duhura që të mundësohet incizimi audio-vizual i të gjitha shqyrtimeve për ta forcuar objektivitetin, besueshmërinë dhe drejtësinë e procedures,
- Vazhdon trendi i shkeljes së të drejtave të procesit të mbrojtjes duke i kufizuar ose duke i zbatuar në mënyrë jo të drejtë dispozitat e LPP-së që kanë të bëjnë me qasjen e avokatëve të mbrojtjes në të gjitha provat me të cilat disponon prokurori publik.

Referencat

- Arangjeloviq, J. O., & Martinova, M. (2017). *Udhëzues për ndalimin e korrupsionit në vetëqeverisjen lokale*. Republika e Maqedonisë : Shoqata Maqedonase e Juristëve të Rinj - SHKUP.
- Aras, G., & Crowther, D. (2019). *Corporate Social Responsibility*. London: Bookboon.
- Aristoteli. (2003). *Politika, Plejad - Përkthim*. Tiranë.
- ASHSH. (1980). *Akademia e Shkencave e RPS të Shqipërisë, Instituti i Gjuhësisë dhe i Letërsisë, Fjalor i gjuhës së sotme shqipe*. Tiranë.
- Avramovski, D. (2019). *E TË DHËNAVE NGA VËZHGIMI I PROCEDURAVE GJYQËSORE VËZHGIMI I PROCEDURAVE GJYQËSORE KORRUPSIONIT NË VITIN 2019*. SHKUP: OSBE.
- Bartole, N. (2014). *Perceptija nepotizma v slovenskih podjetjih*. Ljubljana.
- Beka, A., & Latifi, V. (2013). *Vrasjet, Krimi i Oganizuar, Terrorizmi*. Prishtinë: Dukagjini.
- Beka, A., & Latifi, V. (2013). *VRASJET, KRIMI I ORGANIZUAR, TERRORIZMI*. Prishtinë: Dukagjini.
- Foucault, M. (2017). *The Politic of Truth, New York*. New York.
- Gashi, R. (2011). *KRIMI I ORGANIZUAR*. Prishtinë: Dukagjini.
- Gashi, R. (2011). *KRIMI I ORGANIZUAR*. Prishtinë: Toena.
- Gruda, Z. (2013). *E drejta ndërkombëtare publike*. Prishtinë.
- Halili, R. (2005). *KRIMINOLOGJIA*. Prishtinë: Toena.
- Halili, R. (2015). *KRIMINOLOGJIA*. Prishtinë: Dukagjini.
- Ignjatovic, D. (1998). *Organizovani kriminalitet*. Beograd.

- Janeska, S. (2021). *Investimi i ri amerikan në luftën kundër korrupsionit në Maqedoninë e Veriut*. Shkup.
- Kingsbury, B., & Kevin, D. (2011). *Indicators as interventions: pitfalls and prospects in supporting development initiatives*. London: Rockefeller Foundation.
- Makiaveli, N. (2018). *Princi - Kodi Moral*. Tiranë: Eugen - Tiranë.
- Modern Language Association. (2005). "Nepotism," *The American Heritage New Dictionary of Cultural Literacy, Third Edition, Houghton Mifflin Company, 2005, f. 75*. London.
- Moran, J. (2021). *Democratic Transitions and Forms of Corruption Crime*. London.
- Ndreca, M. (2016). *Fjalor fjalësh e shprehjesh të huaja*. Prishtinë: Artini & Toena.
- Nietche, F. (2001). *Filozofet / The Philosophs (philosophy)*. Tiranë: Apollonia.
- Pajaziti, A. (2017). *Fjalor i sociologjisë*. Tiranë: Logos A.
- Paolo, M. (2011). *Corruption: Causes, Consequences, and Agenda for Further Research*. London: International Monetary Fund, Finance and Development.
- Perovska, J. (2017). *Kush punëson, komuna apo partia?* Shkup: Instituti ZIP, Shkup.
- Poda, Z. (2013). *KRIMI I ORGANIZUAR TRANSNACIONAL*. Prishtinë: Toena.
- Roald, D. (2015). *Poliarkia*. London: Pegi.
- Sahiti, E. (2005). *E Drejta e Procedurës Penale*. Pprishtinë: Dukagjini.
- Stojanovic, Z. (1990). *Organizovane forme kriminaliteta, bezbednost i drustvena samozastita*. Beograd.
- Vukoviq, S. (2003). *Korrupcija i Vladavina Prava*. Beograd: Izdavačko preduzeće Rad.
- Vula, V. (2013). *Kriminaliteti i Organizuar*. Prishtinë: Dukagjini.
- Vula, V. G. (2013). *KRIMINALITETI I ORGANIZUAR*. Prishtinë: Dukagjini.

Waldo, D. (2020). *Developments in Public Administration, The Annals of the American Academy for Political and Social Science*. London.

<http://www.slideshare.net/doklina/kriminaliteti-i-organizuar-dhe-veqorite-e-tij-kryesore>

<http://www.scribd.com/doc/16229594/Disa-vecori-karakteristike-te-krimet-te-organizuar-neKosove> 12.http://www.kdi-kosova.org/publications/praktikat%20e%20mira_final.pdf

http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/economiccrime/organisedcrime/projects/carpo/Pctc_2006_20alb.pdf

Country Development Cooperation Strategy, 2020-2025. USAID/North Macedonia, shtator 2020. Në dispozicion në:

https://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/CDCS_North_Macedonia_External_2025.pdf

Qeveria: Shtetet e Bashkuara kanë rritur vlerën e grantit të partneritetit me Maqedoninë e Veriut nga 8,2 milionë dollarë në 56,6 milionë dollarë. Nova TV, shtator 2021. Në dispozicion në: <https://novatv.mk/vlada-sad-ja-zgolemija-vrednosta-na-grantot-za-partnerstvo-so-severna-makedonija-od-8-2-milionina-56-6-milioni-dolari>

2021 Investment Climate Statements: North Macedonia. U.S. Department of State, korrik 2021. Në dispozicion në: <https://www.state.gov/reports/2021-investment-climate-statements/northmacedonia/>

VMRO-DPMNE dhe AA: Departamenti i Shtetit ka konfirmuar se korrupsioni është problem kryesor. Radio Evropa e Lirë, korrik 2021. Në dispozicion në:

<https://www.slobodnaevropa.mk/a/31375258.html> 7 Nëpunësit janë vatër korrupsioni, jo ministrat: Kryeministri Zaev për raportin e Departamentit të Shtetit. Faktor, korrik 2021. Në dispozicion në: <https://faktor.mk/sluzbenicite-se-leglo-na-korupcija-neministrite-premierot-zaev-za-izveshtajot-na-stejt-departmentot>

PROKURORIA PUBLIKE E REPUBLIKËS SË MAQEDONISË SË VERIUT – PROKURORIA PUBLIKE E REPUBLIKËS SË MAQEDONISË SË VERIUT (jorm.gov.mk)

